

Essi Huhtamo
Janet Vanaveski

Asiakkaan tunteminen pankki- ja vakuutusalailla

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Toukokuu 2023

Tiivistelmä

Tekijät:	Essi Huhtamo ja Janet Vanaveski
Otsikko:	Asiakkaan tunteminen pankki- ja vakuutusosalalla. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen
Sivumäärä:	59 sivua + 1 liitettä
Aika:	Toukokuu 2023
Tutkinto:	Tradenomi
Tutkinto-ohjelma:	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto:	Laskentatoimi ja rahoitus
Ohjaaja:	Lehtori Timo Riikkilä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miksi asiakas pitää tuntea pankki- ja vakuutusosalalla ja miksi se on tärkeää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kannalta. Tarkoituksena oli myös selvittää, miksi pankissa ja vakuutusyhtiössä kysytään asiakkaan tuntemiseen liittyviä kysymyksiä.

Opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää. Opinnäytetyö toteutettiin dokumenttianalyysimenetelmän ja haastattelujen avulla. Teoriaosuuden tukena käytettiin tapaustutkimusta, jossa perehdyttiin kahteen oikeustapaukseen ja yhteen asiakkaan tuntemista koskevaan laiminlyöntiin. Opinnäytetyön tietoperustana käytettiin ajankohtaista lainsäädäntöä, ammattikirjallisuutta, lehtiartikkeleita, vuosikertomuksia, raportteja, viranomaisten ohjeistuksia ja www-sivuja.

Tutkimuksessa selvitettiin, miksi asiakkaan tunteminen ja tunnistaminen on tärkeää. Lisäksi selvitettiin, miten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä valvotaan ja mitä riskien hallinta on.

Opinnäytetyön tuloksena oli kattava tietopaketti asiakkaan tuntemisesta pankki- ja vakuutusosalalla. Opinnäytetyö vastasi kysymykseen, miksi asiakas on tunnettava ja tunnistettava. Johtopäätöksenä todettiin, että finanssiala on tiukasti säänneltyä ja valvottua.

Avainsanat: asiakkaan tunteminen, rahanpesu, terrorismin rahoittamisen estäminen, pankki, vakuutusyhtiö

Abstract

Authors: Essi Huhtamo and Janet Vanaveski
Title: Know Your Customer in Banking and Insurance Sector.
Prevention of Money Laundering and Terrorist Financing
Number of Pages: 59 pages + 1 appendices
Date: May 2023
Degree: Bachelor of Business Administration
Degree Programme: Economics and Business Administration
Specialisation option: Accounting and Finance
Instructor: Timo Riikkilä, Senior Lecturer

The purpose of this thesis was to find out why banks and insurance companies need to know their customers and why it is important in terms of preventing money laundering and countering the financing of terrorism. The purpose was also to clarify why banks and insurance companies ask questions related to knowing their customers.

A qualitative research method was used in this thesis. The thesis was implemented using the document analysis method and interviews. To support the theory part of the thesis, a case study was used. The case study included two legal cases and one case related to negligence regarding knowing the customer. Current legislation, literature, journal articles, annual reports, reports, the authorities' instructions, and web pages were used as the database for the thesis.

The study examined why knowing the customer is necessary. In addition, it was clarified how the prevention of money laundering and terrorist financing is supervised and what is risk management.

The result of this thesis is a comprehensive information package on knowing the customer in the banking and insurance industry. The thesis answers to the question why the customer must be known and identified. In conclusion, it is stated that the financial sector is strictly regulated and supervised.

Keywords: know your customer, money laundering, countering the financing of terrorism, bank, insurance company

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Aihealueen tausta	1
1.2	Tutkimuskysymykset ja tavoite	2
1.3	Aihealueen rajaus	3
1.4	Tutkimusmenetelmät	4
2	Lainsäädäntö ja säädökset	5
2.1	Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä	5
2.2	Rahanpesulain muutokset	6
2.3	Vakuutusyhtiölaki ja vakuutusopimuslaki	7
2.4	Tietosuojalaki	8
2.5	Laki rahanpesun selvityskeskuksesta	8
3	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit	9
3.1	Neljäs rahanpesudirektiivi	9
3.2	Viides rahanpesudirektiivi	10
4	Asiakkaan tunteminen	11
4.1	Asiakkaan tuntemisvelvoite	11
4.2	Ilmoitusvelvollisen tuntemisvelvollisuus	12
4.3	Tunteminen pankissa	14
4.4	Tunteminen vakuutusyhtiössä	15
5	Asiakkaan tunnistaminen	17
5.1	Tunnistaminen pankissa ja vakuutusyhtiössä	17
5.2	Haastattelu	18
5.2.1	Tunnistaminen konttorilla ja sähköisessä kanavassa	19
5.2.2	Ikäihmisten huomiointi sähköisessä tuntemisessä	20
5.2.3	Sähköisen todennuksen haasteet	20
5.2.4	Yhteenvedo	21
6	Valvontaviranomaiset	22
6.1	Finanssivalvonta	22

6.2	Aluehallintovirasto	23
6.3	Rahanpesun selvittelykeskus	23
6.4	FATF	29
6.5	FATF:n maakohtaiset suositukset Suomessa	31
7	Rahanpesu ja terrorismi	32
7.1	Rahanpesun keskeiset määritelmät	32
7.2	Rahanpesun historia	33
7.3	Rahanpesun ilmeneminen	33
7.4	Itsepesu ja käänteinen rahanpesu	34
7.5	Terrorismin rahoittaminen	35
7.6	Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen	36
7.7	Jäädytys ja pakotteet	36
7.8	Tulevaisuuden näkymiä rahanpesun estämisessä	38
8	Riskienhallinta ja riskiperusteinen arviointi	40
8.1	Ilmoitusvelvollisen riskiarvio	40
8.2	Riskityypit	42
8.3	Riskiperusteinen lähestymistapa	44
9	Oikeustapaukset	44
9.1	Esimerkki 1: S-pankki Oy	44
9.2	Esimerkki 2: Diaarinumero KKO:2020:98	45
9.3	Esimerkki 3: Diaarinumero R 18/2539/702	46
10	Päätäntö	48
10.1	Yhteenveto	48
10.2	Opinnäytetyöprosessi	53
10.3	Itsearviointi	53
	Lähteet	55
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelukysymykset	

1 Johdanto

Opinnäytetyö käsittelee asiakkaan tuntemista pankki- ja vakuutuslalla ja sitä, miten se heijastuu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen. Perehdymme eri lakeihin ja säädöksiin ja siihen, kuinka ne vaikuttavat asiakkaan tuntemiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen finanssialalla.

1.1 Aihealueen tausta

Työskentelemme molemmat pankki- ja vakuutuslalla, jossa asiakkaan tunteminen on keskeinen osa työtä. Pankkien ja vakuutusyhtiöiden yhteistyö on kasvanut viime vuosina. Useimmat pankit ja vakuutusyhtiöt tekevät tiiviisti yhteistyötä toistensa kanssa. Danske Bank ja Fennia tarjoavat etuja toistensa palveluiden käytöstä. S-Pankin ja Lähi-Tapiolan yhdistymisen myötä Lähi-Tapiolan vakuutuksista kertyy S-bonuksia. Suurin yhteistyö on kuitenkin samaan ryhmään kuuluvilla Osuuspankeilla ja Pohjola Vakuutuksella. (Niemeläinen 2015.) Tällaista yhteistyötä tekevät myös POP Pankki ja POP Vakuutus (Pop Vakuutus).

Parhaimmillaan pankki voi esimerkiksi tarjota jonkin vakuutusyhtiön palveluita edullisemmin, jolloin keskittämisestä hyötyvät kaikki osapuolet eli pankki, vakuutusyhtiö sekä asiakas. Tästä syystä aihealueen taustaksi muodostui pankkien ja vakuutusyhtiöiden näkökulma asiakkaan tuntemiseen ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseen.

Alalla työskentelevällä henkilöllä on velvollisuus tuntea asiakas ja ehkäistä tällä tavalla rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Työskentely rahanpesun estämisen parissa kiinnostaa tulevaisuudessa, minkä vuoksi aiheeseen tutustumisesta on varmasti hyötyä. Aihe on mielenkiintoinen, koska finanssiala on tiukasti säädeltyä. Asiakkaalle voi tuntua hankalalta ymmärtää, miksi henkilötietoja pitää luovuttaa asioidessa pankissa tai vakuutusyhtiössä. Tämän vuoksi haluamme perehtyä aiheeseen ja lisätä tietoisuutta aiheesta.

Lähdimme tutkimaan aihetta sen ajankohtaisuuden vuoksi. Keväällä 2018 tietosuojalait muuttuivat. Uusi tietosuojasetus käsittelee henkilötietojen käsittelyä, mikä otettiin käyttöön kaikissa EU-maissa keväällä 2018. Uudistuksen tavoitteena on ollut parantaa henkilöiden tietosuojaa ja hallita niihin liittyviä oikeuksia. (Tietosuojavaltuutetun toimisto.) Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetusta laista ja finanssivalvonnasta annetusta laista, Suomen hallitus on antanut esityksen vuoden 2022 alussa. Muutoksien taustalla ovat puutteet EU-lainsäädännön täytäntöönpanossa ja FATF:n suositusten kanssa sekä kansalliset muutostarpeet. (Valtioneuvosto 2022.) Lisäksi pakotteisiin ja jäädytyksiin on tullut tarkennuksia ja lisäyksiä Ukrainan kriisin vuoksi.

1.2 Tutkimuskysymykset ja tavoite

Selvitämme opinnäytetyössä, miksi henkilöasiakas pitää tuntea ja miksi se on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kannalta tärkeää. Syvennymme asiakkaan tuntemiseen ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen eri vaiheisiin. Olemme käyttäneet voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä säädöksiä, joten opinnäytetyön luotettavuus perustuu näihin. Opinnäytetyössä selvitetään, miksi pankki ja vakuutusyhtiö kysyvät asiakastietoja asiakkailtaan. Tästä muodostuu opinnäytetyön tutkimusongelma. Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia tietopaketti asiakkaan tuntemisesta pankin ja vakuutusyhtiön näkökulmasta. Haluamme työssämme antaa vastauksen siihen kysymykseen, miksi näillä aloilla on tärkeää tuntea asiakas ja millaisilla keinoilla ja miten tätä toteutetaan.

Tarkoituksena opinnäytetyössä on perehtyä siihen, miten pankki- ja vakuutusala säädelään ja miksi on tärkeää tuntea ja tunnistaa asiakas. Opinnäytetyössä syvennyttään myös siihen, mitä rahanpesu ja terrorismi on ja miten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen vaikuttaa asiakkaan tuntemiseen.

Opinnäytetyön kaksi pääkysymystä ovat:

- Miksi pankin ja vakuutusyhtiön tulee tuntea ja tunnistaa asiakas?

- Miten asiakkaan tunteminen heijastuu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen?

Näiden pääkysymysten lisäksi tarkoituksena on löytää vastaukset seuraaviin lisäkysymyksiin:

- Miten lainsäädäntö ja säädökset vaikuttavat pankin ja vakuutusyhtiön velvoitteeseen tuntea ja tunnistaa asiakas?
- Miten lainsäädäntö ja säädökset vaikuttavat pankin ja vakuutusyhtiön velvoitteeseen estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista?
- Millaisia rahapesuriskejä on ja kuinka niitä arvioidaan?
- Miten pankeissa ja vakuutusyhtiöissä valvotaan lainsäädännön ja säädöksiä noudattamista?
- Miten pakotteet ja jäädytys liittyvät terrorismin rahoittamisen torjuntaan?

Opinnäytetyön tavoitteena on syventyä lainsäädäntöön, säädöksiin, rahanpesudirektiiveihin sekä valvontaviranomaisiin, mitkä yhdessä ohjaavat ilmoitusvelvollisten eli pankin ja vakuutusyhtiön asiakkaan tuntemisvelvoitetta. Rahanpesudirektiivit ja lainsäädäntö ovat tiukentuneet viime vuosina, ja tämän vuoksi ilmoitusvelvollisten velvollisuus tuntea asiakkaansa on tullut entistä tärkeämmäksi.

Opinnäytetyössä ilmoitusvelvollisella tarkoitetaan pankkia ja vakuutusyhtiötä. Know you customer eli KYC on käsite, joka tarkoittaa asiakkaan tuntemista. Se on rahanpesulaissa asetettu velvoite, joka liittyy rahanpesun ja terrorismin estämistoimenpiteisiin. Finanssialalla toimijoilla on velvollisuus tuntea ja tunnistaa asiakas ja tämän toiminta. (Finnvera 2017.)

1.3 Aihealueen rajaus

Opinnäytetyössä selvitetään, mitkä ovat pankin ja vakuutusyhtiön velvoitteet tuntea asiakas. Työ rajataan koskemaan ainoastaan pankin ja vakuutusyhtiön henkilöasiakkaiden tuntemisvelvoitteita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen näkökulmasta Suomessa.

Henkilöasiakkaalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä eli ihmistä, joka hoitaa pääasiassa omia pankki- ja/tai vakuutusasioita. Opinnäytetyössä tutkimme lakia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, vakuutusyhtiölakia, vakuutusopimuslakia, tietosuojalakia ja lakia rahanpesun selvittelykeskuksesta. Perehdymme myös Euroopan parlamentin ja neuvoston 4. ja 5. rahanpesudirektiiviin sekä kahteen oikeustapaukseen ja yhteen asiakkaan tuntemista koskevaan laiminlyöntiin. Keskeisimmät aiheet opinnäytetyössämme ovat asiakkaan tunteminen, tuntemisvelvoite sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen.

1.4 Tutkimusmenetelmät

Toteutamme työn laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Meillä ei ole toimiksiantajaa opinnäytetyössä, joten analysoimme työssä valmiita dokumentteja eli käytämme dokumenttianalyysitekniikkaa. Dokumenttianalyysimenetelmässä päätelmä pyritään muodostamaan kirjalliseen muotoon tietystä aineistosta. Tarkasteltavia dokumentteja voivat olla muun muassa lehtiartikkelit, www-sivut, haastattelut, vuosikertomukset, raportit ja muut kirjalliset materiaalit. Dokumenttianalyysin tavoitteena on analysoida loogisesti dokumentteja ja luoda selkeä ja sanallinen kuvaus asiasta, jota tutkitaan tai kehitetään. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2014, 136.) Dokumenttianalyysin tukena toimivat haastattelut. Haastatelimme pankeissa ja vakuutusyhtiöissä työskenteleviä toimihenkilöitä. Haastattelussa keskityimme asiakkaan tuntemisvelvollisuuteen sekä vanhemman sukupolven edustajien huomioon ottamiseen sähköisessä asiointissa.

Käytämme myös tapaustutkimusta, jossa perehdymme kahteen oikeustapaukseen ja yhteen asiakkaan tuntemista koskevaan laiminlyöntiin. Tapauksien avulla saamme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Tavoitteena tapaustutkimuksessa on tuottaa tietoa tutkitusta kohteesta. Tapaustutkimus on hyvä kehittämistyön lähestymistapa, kun halutaan ymmärtää syvällisesti jotakin organisaatiossa ilmentynyttä ongelmaa. Puhtaassa tapaustutkimuksessa pyritään luomaan kehitysideoita, mutta tarkoituksena ei ole viedä niitä eteenpäin. (Ojasalo

ym. 2014, 37.) Tapaustutkimuksen tarkoituksena on tuottaa syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa tapauksesta, jota tutkitaan. Tapaustutkimus on yleinen strategia, kun tutkitaan esimerkiksi liiketaloustieteitä. (Ojasalo ym. 2014, 52.)

Tapaustutkimus sopii heikosti sisäistettyjen tilanteiden tai käyttäytymisen sekä epätavanomaisten prosessien ja epävirallisen käyttäytymisen tarkasteluun. Tapaustutkimuksessa käytetään tutkimuksen kohteita yleensä vähän, usein vain yhtä kohdetta. Tapaustutkimuksen kohteeksi voidaan valita jokin tyypillinen työelämässä tapahtuva asia tai se voi olla ainutkertainen tai poikkeava asia tai tapahtuma. (Ojasalo ym. 2014, 53.) Työn tavoitteena on olla kompakti tiivistelmä ja selventää, miksi pankin ja vakuutusyhtiön tulee tuntea asiakas rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi.

2 Lainsäädäntö ja säädökset

Finanssialalla toimivien toimijoiden toimintaa valvotaan monilla eri lainsäädännöillä sekä säädöksillä. Tässä luvussa käydään läpi muun muassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä säädettyä lakia ja siihen liittyviä säädöksiä.

2.1 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

Lain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä tavoitteena on ehkäistä terrorismin rahoittamista ja rahanpesua sekä edesauttaa kyseisen toiminnan selvittämistä ja paljastamista. Lain tavoitteena on myös tehostaa rikoksesta seuraavan hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 1 luku 1 §.) Kyseinen laki velvoittaa tiettyjen alojen elinkeinonharjoittajat laatimaan riskiarvion toimintaan liittyvistä väärinkäytösriskeistä. Riskiarviota on päivitettävä säännöllisin väliajoin. Laki velvoittaa myös asiakkaiden tunnistamiseen ja tuntemiseen. Toimijoiden tulee ehkäistä rahanpesua ja terrorismin rahoittamista omilla toimilla. (Rahanpesu.fi.)

Mikäli ilmoitusvelvollinen havaitsee tavanomaisesta poikkeavaa toimintaa, on tämän selonottovelvollisuuden puitteissa ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta sekä terrorismin rahoittamisen epäilystä. Epäilyttävästä liiketoimesta tulee aina tehdä ilmoitus riippumatta asiakassuhteen tilanteesta. Ilmoitusvelvollisen tulee luovuttaa rahanpesun selvittelykeskukselle kaikki epäilyyn kohdistuvat välttämättömät tiedot ja asiakirjat. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 4 luku 1 §.)

2.2 Rahanpesulain muutokset

Suomen hallitus on esittänyt vuoden 2022 alussa muutettavaksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia sekä Finanssivalvonnasta annettua lakia. Esityksen taustalla olivat kansalliset muutostarpeet, puutteet EU-lainsäädännön täytäntöönpanossa sekä sääntelyn yhteensovittaminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintatyhmän FATF:n (The Financial Action Task Force) suositusten kanssa. (Valtioneuvosto 2022.)

Suomen hallituksen esityksen mukaan rahanpesulakiin lisättiin määritelmä epäilyttävälle liiketoimelle ja soveltamisalaan tehtiin selkeyttäviä muutoksia, joiden avulla rahanpesulakia sovelletaan. Myös asiakkaan tuntemiseen koskevia velvoitteita muutettiin joiltain osin. Ilmoitusvelvollisen tulee jatkossa varmistaa riittävin toimin, että EU:n pakoteasetusten mukaisten tahojen tai keskusrikospoliisin jäädyttämissä päätöksessä mainittujen tahojen varat jäädytetään ja ettei näille tahoille luovuteta mitään varoja. Lisäksi tuntemisvelvoitteisiin esitettiin poikkeusta, joka koskee yleisen edunvalvojan henkilöllisyyden todentamista ja tämän tuntemistietojen säilyttämistä. (Valtioneuvosto 2022.)

Muutoksia lisättiin myös PEP-henkilöiden eli poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden määritelmään ja heihin käytettävään tehostettuun tuntemisvelvollisuuteen. Rahanpesulain noudattamista valvovat viranomaiset saavat esityksen jälkeen tarkastaa ilmoitusvelvollisen toimintaa tietoturvallisesti etäyhteyksien

avulla. Myös valvojat saavat tarkastella ilmoitusvelvollisen asiakirjoja ja tietojärjestelmiä etäyhteyksin. Lait ovat astuneet voimaan 1.4.2022, ja joiltain osin 1.4.2023. (Valtioneuvosto 2022.)

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen täydennyksestä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b pykälien muuttamisesta. Hallituksen ehdotukset liittyvät asiakkaan tuntemiseen ja hallinnollisia seuraamuksia koskeviin säädöksiin ja pakotteiden sekä jäädyttämispäätöksien noudattamiseen. Tavoitteena on luoda säännöksiä, jotka ovat tarkkarajaisempia ja täsmällisempiä ilmoitusvelvollisille sekä näitä valvoville tahoille. Tavoitteena hallinnollisia seuraamuksia koskevien ehdotusten nojalla on yhtenäistää rahapesulakia ja Finanssivalvontalakia koskevia seuraamussäännöksiä sekä korjata epä johdonmukaisuus, joka seuraamusmaksun määräämisosoikeuden vanhentumisessa on ilmennyt. Lait ovat astuneet voimaan 1.3.2023, mutta joiltain osin ne astuvat voimaan 1.3.2024 mennessä. (HE 323/2022.)

2.3 Vakuutusyhtiölaki ja vakuutus sopimuslaki

Vakuutusyhtiölakia sovelletaan Suomen lainsäädännön mukaan rekisteröityyn vakuutusosakeyhtiöön ja keskinäiseen vakuutusyhtiöön. Vakuutusyhtiö voi olla yksityinen tai julkinen vakuutusosakeyhtiö taikka yksityinen tai julkinen keskinäinen vakuutusyhtiö. (Vakuutusyhtiölaki 2008, 1 luku 1 §.) Osakeyhtiölakia sovelletaan vakuutusyhtiön toimintaan (vakuutusyhtiölaki 2008 1 luku 2 §).

Vakuutus sopimuslakia sovelletaan vakuutuksiin, jotka eivät ole lakisääteisiä vakuutuksia. Lakia voidaan soveltaa kuitenkin liikennevakuutuslain, potilasvakuutuslain ja ympäristövahinkovakuutuksesta annettuun lain mukaisiin vakuutuksiin. (Vakuutus sopimuslaki 1994, 1 luku 1 §.)

2.4 Tietosuojalaki

Tietosuojalaki säätelee henkilötietojen käsittelyyn liittyviä erityistapahtumia, kuten henkilötunnuksen ja muiden arkaluonteisten tietojen käsittelyä. Laissa säädetään myös muun muassa tietosuojaviranomaisten toimivallasta, hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämistä ja alaikäisille tarjottavien tietoyhteiskunnan palveluiden ikärajoista sekä henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä vaitiolovelvollisuuksista. (Lexia 2018.)

Lakia sovelletaan tietosuoja-asetuksen 2 artiklan soveltamisalan mukaan. Lakia eikä tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a ja b kohtaa sovelleta, jollei muualla laissa toisin säädetä. Lakia ei myöskään sovelleta eduskunnan valtiopäivätoimintaan eikä henkilötietojen käsittelyyn rikosasioissa tai kansallisen turvallisuuden yhteydessä. Suomen lainsäädäntöä sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, mikäli rekisterinpitäjä tai henkilötietojen käsittelijän toimipaikka sijaitsee Suomessa. (Tietosuojalaki 2018, 1 luku 2 §.)

2.5 Laki rahanpesun selvityskeskuksesta

Rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa säädetään keskusrikospoliisiin sijoittuvasta rahanpesun selvittelykeskuksesta ja sen tehtävistä. Selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen, selvittäminen sekä tutkintaan saattaminen. Selvittelykeskuksessa vastaanotetaan ja selvitetään ilmoitusvelvollisilta tulevia ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista ja tarvittaessa käynnistetään näistä esitutkinta. Rahanpesun selvittelykeskus pitää rahanpesurekisteriä, johon kootaan tietoja epäilyttävistä liiketoimista. (Rahanpesu.fi.)

Selvittelykeskuksella on oikeus saada, käyttää ja luovuttaa salassa pidettäviä tietoja, mikäli ne liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen. Epäilyttävistä liiketoimista ja rikostutkinnosta on lain mukaan julkistettava myös tilastotietoa. Rahanpesun selvittelykeskus on velvollinen tekemään yhteistyötä ilmoitusvelvollisten ja valvontaviranomaisten kanssa. (Rahanpesu.fi.)

3 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit

Euroopan unioni pyrkii estämään rahoitusjärjestelmän hyväksikäytön rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen. Euroopan unionin sääntelyn asettamat direktiivit ja asetukset ovat kansallisen lainsäädännön taustalla. Direktiivit on asetettu kansallisilla laeilla täytäntöön ja asetuksia sovelletaan sellaisinaan. (Rahanpesu.fi.)

3.1 Neljäs rahanpesudirektiivi

Neljännän rahanpesudirektiivin tavoitteina on torjua Euroopan unionin rahoitusjärjestelmän väärinkäyttöä rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen sekä turvata rahoitusjärjestelmän uskottavuutta ja vakautta. Rahanpesijöiden ja terrorismin rahoittajien vuoksi on toteutettu laajoja toimia Euroopan unionin tasolla, jotta nämä eivät pysty hyödyntämään Euroopan unionin sisämarkkinoiden pääomien rajatonta liikkuvuutta eikä rahoituspalveluiden vapaata tarjontaa. (Rahanpesu.fi.)

Neljännän rahanpesudirektiivin tavoitteena on myös luoda yrityksille sääntelyympäristö, jossa nämä voivat kasvattaa liiketoimintaansa ilman sääntelyn noudattamisesta syntyviä kohtuuttoman suuria kustannuksia. Toimenpiteiden olisi yhtenäistytävä kansainvälisellä tasolla, jotta jokainen Euroopan unioniin kuuluva maa toimisi samojen ja yhtä tiukkojen toimintatapojen puitteissa. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan tehostamiseksi tulisi yhdenmukaistaa Euroopan unionin säädökset FATF:n helmikuussa 2012 hyväksymien niiden kansainvälisten suositusten kanssa, jotka koskevat rahanpesun sekä terrorismin ja joukkotuhoaseiden leviämisen rahoituksen torjuntaa. (Euroopan unioni 2015.)

Neljännessä direktiivissä säädetään sellaisen luonnollisen henkilön tunnistamisesta, joka omistaa oikeushenkilön tai jonka määräysvallassa oikeushenkilö on. Direktiivin mukaan asiakkaat on arvioitava aina tapauskohtaisesti, joko käyttäen

yksinkertaistettuja toimenpiteitä tai perusteellisia menettelyjä asiakkaan tuntemiseksi ja tunnistamiseksi. Tällaisia tunnistamiskeinoja tulee käyttää erityisesti poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin. (Euroopan unioni 2015.)

Direktiivissä säädetään lisäksi muun muassa ilmoitusvelvollisuuksista, toimintaperiaatteista EU:n ulkopuolisissa maissa, tietosuojan turvaamisesta, rahanpesun selvittelykeskusten yhteistyön lisäämisestä sekä toimivaltuuksien antamisesta Euroopan valvontaviranomaisille. Neljäs rahanpesudirektiivi velvoittaa luomaan riskiarviota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta ja se kohdentuu erityisesti riskialtteimpiin osa-alueisiin. Riskitekijät liittyvät usein muun muassa asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin. (Rahanpesu.fi.)

Ilmoitusvelvollisilla tulee olla käytössään omat toimintaperiaatteet, valvontatoimenpiteet ja menettelytavat, joiden avulla hallitaan ja tunnistetaan riskejä. Tämä velvoite koskee Euroopan komissiota, jäsenvaltioita, kansallisia valvontaviranomaisia, elinkeinonharjoittajia ja ilmoitusvelvollisia yhteisöjä. Vuonna 2017 Suomessa säädettiin uusi rahanpesulaki, joka pohjautuu neljänteen rahanpesudirektiiviin. Tämän lisäksi säädettiin kokonaan uusi laki rahanpesun selvittelykeskusta. (Rahanpesu.fi.)

3.2 Viides rahanpesudirektiivi

Viidennen rahanpesudirektiivin merkittävät taustatekijät ovat Eurooppaan suuntautuneet terrori-iskut. Terrori-iskujen jälkeen on tunnistettu uusia tapoja, joiden avulla eri terroristiryhmät rahoittavat ja toteuttavat terroritekoja. Nykyaikaiseen teknologiaan suuntautuneet rahoituspalvelut haluttiin tuoda osaksi Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisalan piiriä. Viides rahanpesudirektiivi velvoittaa jäsenvaltioita käyttämään automatisoituja järjestelmiä, joiden avulla voidaan toimittaa viranomaisille pankki- ja maksutilien haltijoita koskevia tietoja. (Rahanpesu.fi.)

Avoimuus on yksi tärkeä keino estää rahanpesua. Direktiivin tarkoituksena onkin luoda uusia tehokkaita keinoja, joiden avulla voidaan vaikeuttaa rahanpe-

sua. Näiden keinojen avulla pyritään säilyttämään Euroopan unionin rahoitusjärjestelmän yhtenäisyys. Direktiivin tavoitteena on myös edistää luottamusta rahoitusmarkkinoita kohtaan. Rahanpesudirektiivissä täsmennetään suurriskisiä maita koskevia periaatteita, laajennetaan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta ja tarkennetaan tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta. (Euroopan unioni 2018.)

4 Asiakkaan tunteminen

Tässä luvussa käydään läpi asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita. Asiakkaan tuntemista koskevat velvoitteet pohjautuvat Suomen lainsäädäntöön sekä Euroopan unionin rahanpesusäätelyyn ja kansainvälisiin standardeihin (laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 1 luku 2 ja 4 §).

4.1 Asiakkaan tuntemisvelvoite

Ilmoitusvelvollisella on velvoite tuntea asiakas (laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 3 luku 1 §). Ilmoitusvelvollisella tarkoitetaan yhteisöjä ja elinkeinoharjoittajia (laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 1 luku 4 §). Tarkastelemme henkilöasiakkaan tuntemista pankin ja vakuutusyhtiön kannalta. Finanssialalla toimivan henkilön on tärkeää kyetä perustelemaan asiakkaalle, minkä vuoksi asiakkaalta kysytään rahan alkuperään ja poliittiseen kytkökseen liittyviä kysymyksiä. Näiden kysymysten avulla pystytään muodostamaan kokonaiskuva asiakkaasta ja tämän rahaliikenteestä. Näillä toimilla voidaan ennaltaehkäistä ja estää rahanpesua sekä terrorismin rahoittamista.

Pankki ei saa perustaa asiakassuhdetta, jos asiakkaalta ei saada riittäviä tuntemistietoja. Pankki ei saa myöskään suorittaa maksutapahtumaa asiakkaan maksutilin kautta, mikäli asiakasta ei voida tunnistaa. Pankin tulee käyttää riskiperusteista arviointia, kun arvioidaan asiakkuuteen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen es-

tämisestä 2017, 3 luku 1 §.) Vakuutusyhtiöllä tulee olla riittävät riskienhallintajärjestelmät, joiden avulla voidaan arvioida asiakkaista vakuutusyhtiön toiminnalle aiheutuvia rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen riskejä (vakuutusyhtiölaki 2008, 6 luku 13 §).

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota jo olemassa oleviin ja uusiin asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin, tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin sekä jakelukanaviin ja teknologioihin (laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 3 luku 1 §). Ilmoitusvelvollisen tulee pitää kaikki asiakkaan tuntemiseen sekä liiketoimiin liittyvät asiakirjat ja tiedot olennaisina ja ajantasaisina. Tiedot tulee säilyttää luotettavasti viiden vuoden ajan vakituisen asiakassuhteen päättymisestä. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 3 luku 3 §.)

Asiakkaan tuntemista koskevia tietoja ovat koko nimi, syntymäaika, henkilötunnus, todennusasiakirjan nimi, asiakirjan numero, myöntäjä, varojen alkuperä, poliittinen vaikutusvalta, pankin tilinumero ja asiakkaan sähköisestä todentamisesta saadut tiedot. Mikäli asiakas on ulkomaalainen ja tällä ei ole suomalaista henkilötunnusta, tulee säilyttää tiedot myös asiakkaan kansalaisuudesta sekä matkustusasiakirjasta. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 3 luku 3 §.) Ilmoitusvelvollisen on oltava ajan tasalla myös asiakkaan osoitetiedoista ja puhelinnumerosta.

Erityisesti pankissa oleellisia tietoja ovat lisäksi asiakkaan taloudellinen asema, varojen käyttötarkoitus, arvio mahdollisista säännöllisesti saapuvista tai lähtevistä maksuista, asiakkaan verovelvollisuus ja se, onko kyseessä asiakkaan pääasiallinen pankki. Kun asiakas on verovelvollinen ulkomaille, tulee selvittää tämän verotunnus ja sen voimassaoloaika.

4.2 Ilmoitusvelvollisen tuntemisvelvollisuus

Henkilöasiakas voidaan tunnistaa eri menettelyin. Menettelyt jaetaan normaali-menettelyyn, yksinkertaistettuun menettelyyn ja tehostettuun menettelyyn. Nor-

maalimenettelyssä ilmoitusvelvollinen on sitoutunut noudattamaan vähimmäistasoa asiakkaan tuntemisessa eli sillä varmistetaan, että asiakkaan päivittäiset toimet tunnetaan. (Andersén 2020, 73.)

Ilmoitusvelvollinen saa noudattaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä asiakkaan tuntemiseksi, mikäli riskiarvion perusteella asiakassuhteeseen kohdistuu riski vähäisestä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta. Asiakassuhdetta on kuitenkin jatkuvasti tarkasteltava, jotta voidaan havaita mahdollisesti normaalia poikkeavaa tai epätavallista toimintaa. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 3 luku 8 §.) Suurin osa asiakkaista kuuluu yksinkertaistetun tuntemisvelvollisuuden alaisuuteen ja niiden toimintaa voidaan seurata kevennetyllä menettelytavalla (Andersén 2020, 97–98). Yksinkertaistettua tuntemismenettelyä voidaan soveltaa ilmoitusvelvollisen oman riskiarvion perusteella. Tätä voidaan käyttää esimerkiksi tilanteissa, joihin liittyy vähäinen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski. Tilanteita voivat olla erilaisten vakuutusotteiden myynti tai rahoitussopimusten laatiminen. (Andersén 2020, 99.)

Tehostettua tuntemisvelvollisuutta noudatetaan, mikäli havaitaan asiakassuhteeseen liittyvä tavallista suurempi riski rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta. Tätä voidaan käyttää myös, jos asiakkaalla on yhteys valtioon, joka kuuluu korkean rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen piiriin ja jolla on merkittävä riski EU:n markkinoilla tai valtio ei täytä kansainvälisiä velvoitteita. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 3 luku 10 §.)

Mikäli asiakas, asiakkaan perheenjäsen tai yhtiökumppani on poliittisesti vaikutusvaltainen, noudatetaan tehostettua tuntemisvelvollisuutta (laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 3 luku 13 §). Asiakasta ei luokitella poliittisesti vaikutusvaltaiseksi henkilöksi, kun asiakas ei ole työskennellyt vähintään vuoteen merkittävässä julkisessa tehtävässä (Andersén 2020, 105). Poliittisesti vaikutusvaltaisesta henkilöstä käytetään usein myös lyhennettä PEP (politically exposed person). PEP-henkilöksi voidaan luokitella Suomessa, ulkomailla tai kansainvälisessä yhteisössä toimiva tai toiminut henkilö.

PEP-henkilöitä ovat esimerkiksi

- valtionpäämies, hallituksen päämies, ministeri
- parlamentin jäsen
- ylimpien oikeuselimien jäsen
- keskuspankin johtokunnan jäsen
- suurlähettiläs
- kenraalikuntaan kuuluva upseeri
- valtion kokonaan omistaman yrityksen hallinto-, johto- ja valvontaelimen jäsen
- kansainvälisen yhteisön johtaja, varajohtaja ja hallituksen jäsen.

PEP-henkilön tehtävät ovat määritelty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 2017, 1 luku 4 §.)

4.3 Tunteminen pankissa

Pankissa asiakkaalta kysytään erilaisia henkilö- ja asiakastietoja asiakkaaksi tullen yhteydessä, ja tietoja päivitetään asioinnin yhteydessä esimerkiksi lainaa tai luottokorttia hakiessa. Näitä tietoja kysytään koko asiakkuuden aikana, jotta asiakkaalle voidaan tarjota parasta palvelua elämän eri tilanteisiin. Näin pankki osaa myös arvioida tuotteen tai palvelun sopivuutta asiakkaalle ja samalla se täyttää rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen estämisen lain asettamat velvollisuudet. (OP a.)

Pankilla tulee olla riittävästi tietoa asiakkaan toiminnasta, toiminnan laajuudesta, taloudellisesta asemasta ja palveluiden käyttötarkoituksesta. Tiedot säilytetään asianmukaisesti koko asiakkuuden ajan ja niitä on päivitettävä jatkuvasti. Lisätietoja ja selvityksiä pyytämällä pankki ymmärtää asiakkaan tavanomaisen toiminnan sekä erottaa siitä poikkeavaa toimintaa.

Kerättäviä asiakastietoja ovat

- asiakkaan taloudellinen asema

- pankkipalveluiden laatu ja laajuus
- varojen alkuperä ja käyttötarkoitus
- arvio tililtä lähtevistä tai tilille tulevista käteis- ja ulkomaanmaksuista
- poliittinen vaikutusvalta
- verovelvollisuus. (OP a.)

Asiakastietojen hankkimiseen käytetään usein eri kanavia. Asiakastietoja voidaan pyytää päivittämään kirjeitse, puhelimitse ja verkko- tai mobiilipankin kautta. (Nordea.)

4.4 Tunteminen vakuutusyhtiössä

Vakuutusyhtiössä käsitellään asiakkaan henkilötietoja, kun henkilöllä tai yrityksellä on vakuutusyhtiön kanssa asiakassuhde tai siihen rinnastettava suhde. Vakuutusyhtiön on joissain tilanteissa käsiteltävä henkilötietoja, vaikka henkilöllä ei itsellään olisikaan sopimusta suoraan vakuutusyhtiön kanssa. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, jos asiakkaan puolesta on otettu vakuutus, esimerkiksi henkivakuutus. Vakuutusyhtiössä vakuutusten korvauskäsittelyjen ja niiden toimenpiteiden yhteydessä käsitellään henkilötietoja esimerkiksi silloin, kun henkilö hakee korvausta jostakin tai jollekin vahingosta kärsineelle vakuutetulle vakuutuksen perusteella. (Fennia.)

Asiakkaan tuntemisen kannalta on huomioitavaa myös vakuutusyhtiön eri kumppanuusyhtiöt. Kumppaniyhtiöt, kuten hinausyhtiöt käsittelevät joidenkin vakuutusyhtiöiden tulevia vahinkoilmoituksia, joten on tärkeää, että kumppanit noudattavat myös rahanpesulaissa määriteltyä velvoitetta tuntea asiakas.

Vakuutuslalla toimivilla vakuutusyhtiöillä on käytössään yhteinen vahinko- ja väärinkäytösrekisteri rikollisuuden estämiseksi. Vahinkorekisteriin on tarkoitus kerätä tietoja eri vahingoista ja näin estää useammasta yhtiöstä korvausten hakeminen väärin perustein. Väärinkäytösrekisteri toimii pöytäkirjana, johon tallen-

netaan tietoja henkilöistä, jotka ovat olleet osallisena vakuutusyhtiöön kohdistuneeseen rikokseen. Henkilötietoja kerätään vain sellaisiin käyttötarkoituksiin, jotka ovat ennalta määritelty ja jotka ovat tilanteen vuoksi tarpeellisia tietoja.

Kerättäviä henkilötietoja ovat

- tunnistamis- ja yksilöintitiedot sekä yhteystiedot
- asiakkuuteen liittyvät tiedot
- korvauskäsittelyn tiedot
- puhelu- ja verkkoistuntotallenteet sekä chat-viestit
- annetut luvat, suostumukset ja kiellot
- lainsäädännöstä johtuvien velvoitteiden kannalta tarvittavat tiedot
- verkkopalvelun ja verkkosivustojen käyttöä koskevat tiedot
- muut asiakkuuteen tai siihen rinnastettavaan suhteen hoitamisen kannalta tarvittavat tiedot.

Henkilötietoja voidaan analysoida myös esimerkiksi asiakas- ja riskiluokitusten tekemiseen, joita hyödynnetään muun muassa vakuutusten hinnoittelun, markkinoinnin ja tuotteiden soveltuvuuden kannalta sekä asiakaspalvelun kehittämiseen. Tietoja käsitellään yksityisyydensuojan sekä pankki- ja vakuutussalaisuuden toteuttamisen puitteissa. Vakuutusyhtiössä varmistetaan asiakkaan henkilötietojen käsittelyä tarvittavin teknisten ja hallinnollisten suojaustoimenpiteiden avulla. (Fennia.)

Vakuutusyhtiö saa henkilötietoja suoraan asiakkaalta sekä pyytämällä niitä annettujen valtuuksien tai suostumusten perusteella. Tietoja voidaan hankkia myös erilaisista yksityisistä ja julkisista rekistereistä, kuten Kelalta, verottajalta ja luottotietorekisteristä. Henkilötietoja luovutetaan ainoastaan lainsäädännön nojalla tai asiakkaan antaman suostumuksen perusteella. Henkilötietoja voivat käsitellä vain henkilöt, joilla on siihen oikeus. Tietoja käsittelevillä työntekijöillä on lakisääteinen salassapitovelvollisuus. Henkilötietoja koskeva säilytysaika määritellään käyttötarkoituksen ja tietojen luonteen mukaan. Tietoja säilytetään koko

asiakassuhteen ajan ja lakisääteisten velvoitteiden mukaan joissain tapauksissa myös asiakassuhteen päättymisen jälkeen. (Fennia.)

Asiakkaan tuntemistietoja käytetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen siitä annetun lain nojalla. Asiakkaan henkilötietoja voidaan käyttää myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja tutkintaan. (Fennia.)

5 Asiakkaan tunnistaminen

Tässä luvussa käydään läpi ilmoitusvelvollisen tuntemisvelvollisuutta ja sitä, miten asiakas tunnistetaan. Teorian tueksi haastattelimme pankki- ja vakuutus- alalla työskenteleviä toimihenkilöitä. Koska asiakkaan tunnistamisesta ei ollut saatavilla riittävästi tietoa yhtiökohtaisella tai alakohtaisella tasolla, toteutimme haastattelun tästä aiheesta kysymysten avulla.

5.1 Tunnistaminen pankissa ja vakuutusyhtiössä

Ilmoitusvelvollisen on tunnistettava ja todennettava asiakkaan henkilöllisyys, kun perustetaan vakituista asiakassuhdetta. Asiakassuhde solmitaan, kun asiakkaalle avataan tili, uusi vakuutussopimus luodaan, rahasto-osuus merkitään tai arvopaperinvälityssopimus solmitaan. Ilmoitusvelvollisella on oikeus kieltäytyä solmimasta asiakassuhdetta, mikäli asiakas ei anna tarvittavia tietoja itseltään tai omasta toiminnastaan. Asiakas voidaan tunnistaa viranomaisen myöntämän todentamisasiakirjan avulla. Näitä ovat passi, henkilökortti ja ajokortti. Ilmoitusvelvollinen voi päättää omien riskienhallintaperiaatteidensa mukaan, mitä asiakirjoja hyväksytään henkilöllisyyden todentamisessa. Verkkopalveluissa asioidessa asiakas voi todistaa henkilöllisyyden esimerkiksi käyttämällä vahvaa sähköistä tunnistamista, kuten verkkopankkitunnuksia tai mobiilivarmennetta. (Finanssivalvonta 2020.)

Pankissa asiakas voi antaa toiselle henkilölle oikeudet hallinnoida tämän tiliä esimerkiksi maksaa laskuja, nostaa rahaa tai suorittaa tilisiirtoja. Valtuutettu

henkilö tulee tunnistaa normaaliin tapaan. Asiakas ei kuitenkaan voi valtuuttaa pelkällä valtakirjalla toista henkilöä hoitamaan tämän muita pankkiasioita. Mikäli asiakkaalla kuitenkin on edustaja, kuten huoltaja, edunvalvoja tai kuolinpesän osakas, tämän asiakastietoja ei tarvitse kysyä. Edustajan henkilöllisyys on tunnistettava ja todennettava ilmoitusvelvollisen toimesta. Tämän lisäksi on varmistettava, että edustajalla on oikeus toimia asiakkaan puolesta.

Vakuutusyhtiössä asiakas ei saa asioida toisen asiakkaan puolesta tai hoitaa tämän vakuutus- tai vahinkoasioita ilman suostumusta. Suostumus voi olla esimerkiksi valtakirja. Mikäli valtakirjaa ei ole, on suostumus varmistettava esimerkiksi soittamalla vakuutuksenottajalle.

5.2 Haastattelu

Haastattelun tarkoituksena oli selvittää, miten eri yhtiöissä asiakas tunnistetaan ja millaisia haasteita tunnistamisessa on. Lisäksi haastattelun aiheena oli, miten vanhemman sukupolven edustajat otetaan huomioon sähköisessä asiointissa. Haastateltavien valinta kohdistui toimihenkilöihin, jotka työskentelevät eri pankeissa ja vakuutusyhtiöissä sekä toimivat asiakkaan tunnistamisen parissa. Aineistoa kerättiin neljältä eri toimihenkilöltä.

Haastattelimme seuraavia henkilöitä

- vastaaja A: mies, Head of Business Risk Management
- vastaaja B: mies, AML Compliance Officer
- vastaaja C: mies, Head of Sales Service
- vastaaja D: mies, Insurance Agent.

Tulosten esittelyssä viitataan vastaajiin kirjaimilla A, B, C, D. Vastaajat A ja B toimivat pankkialalla ja vastaajat C ja D toimivat vakuutuslalla. Tarkoituksena oli haastatella mahdollisimman monen eri yhtiön toimihenkilöä, mutta emme kuitenkaan tavoittaneet kaikista yhtiöistä haastateltavia. Haastattelut toteutettiin ajankäytöllisistä syistä sähköpostitse. Olimme valmistelleet haastattelukysymykset etukäteen. Kysymykset pohjautuivat asiakkaan tunnistamiseen.

5.2.1 Tunnistaminen konttorilla ja sähköisessä kanavassa

Vastaaja A:n mukaan yhtiössä, jossa vastaaja toimii, asiakkaan tunnistamiseen käytettävät prosessit ovat pitkälti sähköisiä. Sähköiset prosessit koetaan asiakasystävällisemmiksi ja tehokkaammaksi tavaksi tunnistaa asiakas, sillä sähköisessä tunnistamisessa automaatioaste on suuri. Konttorien rooli on kokonaisuudessaan pieni asiakkaan tuntemisen kannalta, koska asiakkaat asioivat yhä harvemmin konttoreilla. Asiakkaan tunnistamisen kannalta vaatimukset ovat pitkälti samoja molemmissa palvelukanavissa. Konttorilla asiakkaan tuntemistiedot käydään läpi pankin edustajan kanssa ja sähköisesti asioidessa itsepalveluna. (Head of Business Risk Management 2023.)

Vastaaja B:n mukaan asiakkaan tunteminen ei lähtökohtaisesti eroa konttorilla tai sähköisessä asiointissa. Konttorilla asioidessa, asiakkaan tiedot päivitetään joka tapaamiskerralla. Sähköisessä kanavassa asiakas pääsee itse päivittämään tietojaan, ja heitä ohjataan päivittämään tietoja, tasaisin väliajoin. (AML Compliance Officer 2023.)

Vastaaja C työskentelee yhtiössä, joka on rakennettu alusta alkaen täysin digitaaliseen muotoon, joten näkökulmaa fyysiseen palvelukonttoriin ei ole. Yhtiössä asiakkaita palvelee verkko- ja puhelinpalvelun kautta. Verkkopalveluissa asiakkaan tunnistamisen apuna hyödynnetään vahvaa sähköiseen tunnistautumiseen erikoistunutta Signicat-palvelua. Pääsääntöisesti sähköinen tunnistaminen tapahtuu verkkopankkitunnuksilla Signicat-palvelun kautta. Puhelinpalvelun kautta asiakas tunnistetaan kokonaisuuden pohjalta. Olennaista on, että asiakas kykenee kertomaan omat henkilötietonsa kuten henkilötunnuksen, jotta voidaan varmistua luotettavasti asiakkaan henkilöllisyydestä. Lisäksi kokonaisuuteen vaikuttavat kaikki muu asiakkaan kertoma. Mikäli toimihenkilöllä herää epäily, että asiakkaan kertomassa on ristiriita asiakastietojen kanssa, ohjataan asiakas tunnistautumaan verkkopalvelun kautta. (Head of Sales Service 2023.)

Vastaaja D:n mukaan konttorilla tunnistautumisen apuna käytetään henkilöllisyystodistusta. Puhelinpalvelun kautta asiakas tunnistetaan henkilötunnuksen

avulla. Tunnistamiseen käytettävät prosessit eivät poikkea palvelukanavasta huolimatta, vaan tunnistautumisenä käytetään samaa järjestelmää. (Insurance Agent 2023.)

5.2.2 Ikäihmisten huomiointi sähköisessä tuntemisessä

Yhtiössä, jossa vastaaja A työskentelee, ei ole ollut koskaan kattavaa konttori-verkostoa Suomessa. Yhtiössä puhelinpalvelun kautta onnistuvat useimmat pankkipalvelut, mutta ne edellyttävät sähköisiä tunnistamisvälineitä asiakkaan puolelta. Tilastojen mukaan useimmilla vanhemmilla asiakkailla on valmiudet asioida sähköisesti ja pankit mielellään auttavat ja opastavat sähköisten kanavien käytössä. Viime kädessä asiakas voi valtuuttaa toisen henkilön hänen puolestaan asioimaan, mikäli muut keinot eivät enää onnistu. (Head of Business Risk Management 2023.)

Vastaaja B työskentelee yhtiössä, jossa yksi arvoista on asiakasläheisyys. Tämä arvo näkyy jokapäiväisessä toiminnassa siten, että yhtiössä pyritään huomioimaan jokaisen asiakkaan yksilölliset tarpeet. Asiakas voi päivittää tuntemistiedot myös kirjallisesti tai puhelimitse, mikäli sähköisiä välineitä ei ole käytössä. (AML Compliance Officer 2023.)

Vastaaja C ei koe sähköistä palvelukanavaa ongelmallisena, sillä yhtiössä on laaja asiakaskunta niin iän kuin asuinpaikankin puolesta. Vakuutuslalla palvelukonttorien kysyntä on vähäistä ja ollut laskusuuntaista jo pidemmän aikaa. Vastaaja C:n mukaan kaikki vakuutusasiat, jotka voidaan hoitaa konttorissa, onnistuvat myös sähköisessä palvelukanavassa ongelmitta. (Head of Sales Service 2023.)

Vastaaja D:n mukaanärkevin tapa tunnistautua on puhelimitse, kun kyse on vanhenevasta sukupolvesta. Vastaaja D:n kertoman mukaan tilanteissa saattaa olla kuitenkin joitakin haasteita, kuten asiakkaan oma uskallus luovuttaa henkilötietoja puhelimitse ja niin edelleen. (Insurance Agent 2023.)

5.2.3 Sähköisen todennuksen haasteet

Vastaaja A näkee sähköisen tunnistautumisen riskiperusteisesti katsoen sekä asiakkaalle että pankillekin turvallisempaan tapaan kuin perinteisen tunnistautumistavan asiakirjan avulla. Sähköinen tunnistautuminen on myös molemmille tahoille paikkariippumaton ja sujuvampi. Konttoria käyttää suhteellisen rajallinen asiakaskunta ja asiakkaat toivovat entistä käyttäjäystävällisempiä ja monipuolisempia mobiilipalveluita. (Head of Business Risk Management 2023.)

Vastaaja B:n mukaan sähköisessä asioinnissa väärinkäytönriski on aina olemassa, vaikka sähköiset palvelut ovatkin nykypäivänä suhteellisen turvallisia. Usein turvallisuuteen liittyvät sähköisten palveluiden riskit syntyvät asiakkaiden omasta huolimattomasta käyttäytymisestä digitaalisten laitteiden kanssa. Haasteita luovat myös nykypäivän rikolliset, jotka kalastelevat esimerkiksi asiakkaiden pankkitunnuksia tai avaintunnuskortin tietoja erilaisten huijaussivustojen avulla. Haasteita tuo lisäksi se, että kaikki ihmiset eivät halua tai eivät pysty käyttämään sähköisiä palveluita. (AML Compliance Officer 2023.)

Vastaaja C ei koe yhtiönsä eikä asiakkaidensakaan näkökulmasta tuntemistapojen aiheuttavan normaalista poikkeavia haasteita tai ongelmia lukuun ottamatta yksittäistapauksia (Head of Sales Service 2023). Vastaaja D:n mukaan sähköinen tunnistaminen luo haasteita asioitaessa vanhemman sukupolven edustajan kanssa, mikäli asiakas ei osaa tai halua käyttää sähköisiä palveluita. Tämän tueksi on mahdollisuus saada tukea puhelinvastaanoton avulla. (Insurance Agent 2023.)

5.2.4 Yhteenveto

Vastaajien antamien vastauksien perusteella voidaan todeta, etteivät asiakkaiden tunnistamisprosessit juurikaan eroa toisistaan konttorilla ja sähköisessä asioinnissa. Yhä useammalla vanhemman sukupolven edustajalla on valmiudet sähköiseen asiointiin, mutta tunnistautuminen onnistuu myös muilla tavoilla, kuten puhelimitse.

Vastaajien A ja C mukaan sähköinen tunnistautuminen on molempien osapuolten kannalta sujuvampaa ja vähäriskisempää kuin fyysinen tunnistautuminen,

esimerkiksi konttorilla. Vastaja B on sitä mieltä, että sähköisessä tunnistautumisessa suurimmat haasteet johtuvat asiakkaan omasta huolimattomuudesta sekä lisääntyneestä rikollisuudesta. Vastaja D puolestaan on sitä mieltä, että sähköisessä tunnistautumisessa on olemassa haasteita, mikäli asiakas ei syystä tai toisesta halua tai osaa käyttää sähköisiä palveluita.

6 Valvontaviranomaiset

Tässä luvussa käydään läpi eri valvontaelimiä. Suomessa valvontaviranomaisia ovat finanssivalvonta ja aluehallintovirasto. Nämä tahot valvovat ilmoitusvelvollisten toimintaa finanssimarkkinoilla ja sitä, että lakeja noudatetaan. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä valvovat lisäksi kansainvälinen toimintaryhmä FATF sekä keskusrikospoliisin yhteydessä toimiva rahanpesun selvittelykeskus.

6.1 Finanssivalvonta

Finanssivalvonta on rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen. Se valvoo muun muassa pankkeja, vakuutus- ja eläkeyhtiöitä, sijoituspalveluyhtiöitä, rahoitusyhtiöitä ja pörssiä. Hallinnollisesti Finanssivalvonta toimii Suomen Pankin yhteydessä, mutta sillä on itsenäinen päätäntävalta. (Finanssivalvonta b.) Finanssivalvonta valvoo finanssimarkkinoilla toimivien toimijoiden toimintaa. Finanssivalvonta edistää myös hyvien menettelytapojen noudattamista yleisesti finanssimarkkinoilla ja luo yleisölle tietämystä finanssimarkkinoista. (Laki Finanssivalvonnasta 2008, 1 luku 3 §.) Finanssivalvonta toteuttaa finanssimarkkinoiden valvonnassa Finanssivalvonnasta annetun lain puitteissa säädettyjä valvontavaltuuksia (Finanssivalvonta 2018).

Finanssivalvonta voi määrätä rikemaksun, julkisen varoituksen tai seuraamusmaksun Finanssivalvonnasta annetun lain luvun 4 nojalla. Finanssivalvonta voi antaa myös hallinnollisen seuraamuksen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta annetun lain rikkomisesta. Mikäli Finanssivalvonta epäilee rikosta, voi tämä tehdä poliisille tutkintapyynnön. (Finanssivalvonta 2022b.)

6.2 Aluehallintovirasto

Aluehallintoviraston toimintaa ohjaavat lait sekä kahdeksan ministeriötä. Suomessa toimii seitsemän aluehallintovirastoa, joista yksi kuuluu Ahvenanmaan alueelle. (Aluehallintovirasto a.) Aluehallintovirastot valvovat Suomessa rahanpesunlain noudattamista. Aluehallintovirasto valvoo sellaisia yhteisöjä, joiden toiminnassa voidaan havaita riskejä rahanpesulle ja terrorismin rahoittamiselle. Finanssialalla toimivat ovat keskeisessä asemassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja sen selvittämisessä. (Aluehallintovirasto b.)

Aluehallintovirasto valvoo ja ohjeistaa, että ilmoitusvelvolliset noudattavat rahanpesulakia omassa toiminnassaan. Valvonnan tueksi aluehallintovirastot jakavat tietoa ja ohjeita valvottavien toimialojen käyttöön. Aluehallintovirastot tarjoavat myös neuvontaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen. Aluehallintovirasto tekee valvottavien liiketiloihin tarkastuksia sekä tarkastaa valvottavien asiakirjoja. Aluehallintovirastolla on laajat tiedonsaantioikeudet toimijoiden toiminnasta sekä valtuus määrätä erilaisia sanktioita lain velvoitteiden laiminlyönnistä. (Aluehallintovirasto b.)

Aluehallintovirasto ylläpitää julkista rahanpesun valvontarekisteriä. Valvottavien toimijoiden on rekisteröidyttävä jonkin elinkeinovalvonnan rekisteriin. Mikäli ilmoitusvelvollinen huomaa poikkeavaa liiketoimea, on ilmoitusvelvollisen selvitettävä tarkemmin liiketoimen perusteita ja tarkoituksia sekä tarvittaessa siihen liittyvien varojen alkuperää. Ilmoitusvelvollisen tulee ilmoittaa epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvityskeskukselle, mikäli selvitykset ovat puutteellisia tai epäilyttäviä. Ilmoitusvelvollisen huolimattomuus, tahallinen laiminlyönti tai lain rikkominen voi johtaa julkiseen varoitukseen, rikemaksuun tai seuraamusmaksuun. (Aluehallintovirasto b.)

6.3 Rahanpesun selvittelykeskus

KRP:n eli keskusrikospoliisin yhteydessä toimiva rahanpesun selvittelykeskus on perustettu vuonna 1998 (Keskusrikospoliisi 2021, 11). Selvittelykeskuksessa

työskentelee noin 40 henkilöä (Isoaho & Kaski 2021, 23). Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviä on estää, paljastaa, selvittää sekä saattaa tutkintaan rikoksia ja terrorismin rahoittamista. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta sääntelee selvittelykeskuksen toimintaa. KRP:n rahanpesun selvittelykeskus ottaa vastaan ilmoituksia epäilyttävistä liiketoiminnoista, joita ilmoitusvelvolliset tälle lähettää. Lisäksi selvittelykeskus käsittelee, analysoi ja luovuttaa oleellisia tietoja muille viranomaisille. Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoja, joita tämä on saanut. (Poliisi.)

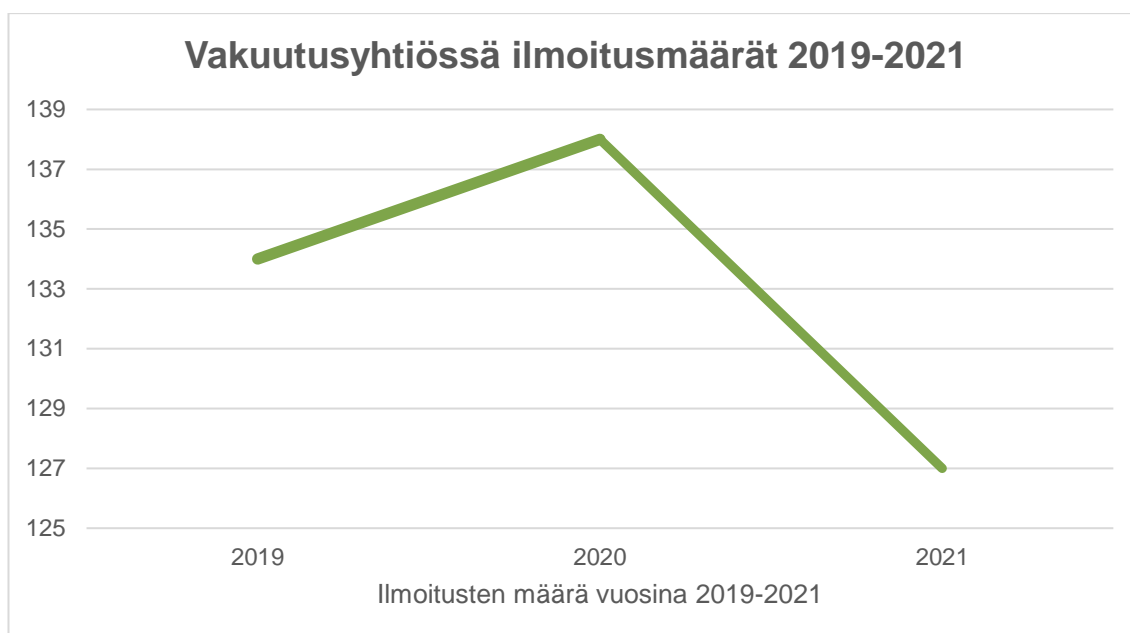
Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti rahanpesuilmoituksia, avasi selvittelykokonaisuuksia ja teki liiketoimen keskeyttämismääräyksiä vuonna 2019 enemmän kuin kertaakaan aiemmin. Vuoden 2019 aikana rahanpesua koskevia ilmoituksia tehtiin 64 403 kappaletta, mikä on yli 60 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018. Kun verrataan Ruotsissa vuonna 2019 tehtyihin rahanpesuilmoituksiin, niitä oli huomattavasti vähemmän, hieman yli 20 000 kappaletta. (Isoaho & Kaski 2021, 23.)

KRP:n rahanpesun selvityskeskuksen vuoden 2022 puolivuotiskatsauksesta on käynyt ilmi, että vuoden 2022 ensimmäisen puoliskon aikana on kirjattu selvityskeskuksen rahanpesurekisteriin 80 291 epäilyttävää liiketoimea koskevaa ilmoitusta ja kahdeksan terrorismin rahoittamisen epäilyä. Selvittelykeskus on antanut 628 epäilyttävää liiketoimea koskevaa selvittelytapausta ja 18 epäiltyä terrorismin rahoittamiseen liittyvää tapausta saapuneiden ilmoitusten perusteella. Saapuneiden ilmoitusten määrä on kasvanut merkittävästi viime vuosiin verrattuna. (Valtioneuvosto 2022.) Kuviossa 1 on esitetty pankeissa tehdyt rahanpesuilmoitusten määrät vuosina 2019–2021.

Kuvio 1. Rahanpesuilmoitusten määrät pankeissa 2019–2021 (Keskusrikospoliisi 2021b, 15).

Kuviosta 1 ilmenee pankeista tulleiden ilmoitusten määrät, joita vuonna 2019 tuli 10 070 kappaletta. Vuonna 2020 ilmoituksia oli 12 888 kappaletta ja vuonna 2021 ilmoituksia kertyi jopa 13 877 kappaletta. Ilmoitusten määrissä on tapahtunut selkeää kasvua viimeisen kolmen vuoden aikana. (Keskusrikospoliisi 2021b, 15.) Kuviossa 2 on esitetty vakuutusyhtiöissä tehdyt rahanpesuilmoitusten määrät vuosina 2019–2021.

Kuvio 2. Rahanpesuilmoitusten määrät vakuutusyhtiöissä 2019–2021 (Keskusrikospoliisi 2021b, 15).

Kuviosta 2 ilmenee vakuutusyhtiöistä tulleiden ilmoitusten määrä, joita vuonna 2019 tuli 134 kappaletta. Vuonna 2020 ilmoituksia kertyi 138 kappaletta ja vuonna 2021 ilmoituksia oli 127 kappaletta. Ilmoitusten määrä on pysynyt suhteellisen samoissa lukemissa viimeisen kolmen vuoden aikana. (Keskusrikospoliisi 2021b, 15.)

Rahanpesun selvittelykeskus on laatinut listan erilaisista rahanpesuindikaattoreista, joita ilmoitusvelvollisen tulisi käyttää toiminnassaan hyödyksi rahanpesun estämisessä (Keskusrikospoliisi 2021a, 1). Seuraavaan listaan olemme koonneet indikaattorit, jotka pankin ja vakuutusyhtiön olisi mielestämme hyvä huomioida henkilöasiakkaiden jokapäiväisessä toiminnassa:

- Useammalla henkilöllä on tiliin käyttöoikeudet, mutta henkilöiden välillä ei näytä olevan perhe- tai liikesuhdetta.
- Henkilöasiakkaan käyttötiliä käytetään taloudellisiin liiketapahtumiin.
- Samalla henkilöllä on useita eri tilejä, joille tehdään merkittäviä määriä pieniä talletuksia.
- Henkilöasiakas omistaa useita eri käyttötiliä tai ulkomaalaisia tilejä ilman verotuksellista perustetta.

- Henkilöasiakkaan ilmoittama palkkatulo ei täsmää tilitapahtumaan, esimerkiksi tilanteessa jossa, opiskelija tai työtön vastaanottaa tai tekee suuren pankkisiirron.
- Asiakas tekee suuria käteisnostoja tai talletuksia päivittäin tai tiliä käytetään pelkästään käteistalletusten tekemiseen.
- Henkilöasiakas, henkilöasiakkaan perheenjäsenet tai edustajat omistavat ulkomaisia pankkitilejä ilman selkeää selitystä.
- Asiakas on osallisena liiketapahtumissa sellaisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa, jotka kuuluvat kansainvälisille tai kansallisille pakotelistoille ja/tai varojen jäädyttämislistoille.
- Henkilöllä on yhteyksiä eri maihin tai alueisiin, joilla on maantieteellisiä riskejä.
- Asiakas on erityisen kiinnostunut ilmoitusvelvollisen riskiperusteisen arvioinnin prosessiin.
- Asiakkaan suorittamat tilisiirrot korkean riskin huumemaahan vaikuttavat liittyvän toisiinsa.
- Useissa samana päivänä tehdyissä liiketapahtumissa on yritetty käyttää saman rahoituslaitoksen eri pankkivirkailijoita.
- Pankkitilille tulee suuri tuntematon tilisiirto ja se nostetaan heti käteisenä.
- Asiakas ei halua toimittaa pyydettyjä dokumentteja tai asiakirjat ovat puutteellisia tai huonokuntoisia, esimerkiksi rikkinäinen tai kulunut passi.
- Asiakas yrittää asioida väärennetyillä asiakirjoilla. (Keskusrikospoliisi 2021a, 11–15.)

Rahanpesun selvittelykeskus on asettanut indikaattoreita myös veroparatiiseja ja muita sellaisia maita kohtaan, jotka eivät ole yhteistyöhaluisia. Ilmoitusvelvollisten on kiinnitettävä erityistä huomiota tällaisten maiden asiakassuhteisiin ja liiketapahtumiin. OECD:n määritelmän mukaisesti veroparatiisimaaksi voidaan luetella valtio, jolla on matala verotus sekä tiukka pankkialaisuus. Veroparatiisivaltioilla ei myöskään ole kansainvälisiä sopimuksia verotustietojen luovuttamisesta tai lainsäädäntöä läpinäkyvästä omistajuudesta. Veroparatiiseja ovat Bahamaasaaret, Panama, Bermuda sekä Caymansaaret. (Keskusrikospoliisi 2021a, 32.)

EU:n komissio on laatinut mustan listan alueista, jotka ovat yhteistyöhaluttomia EU:n verotusasioiden kanssa eivätkä ole sitoutuneet OECD:n verovälttelyn vastaisiin toimiin. Maat, jotka ovat luvanneet muuttaa verotuspolitiikkaansa, kuuluvat niin sanotulle ”harmaalle listalle”. Ilmoitusvelvollisen tulee kiinnittää näihin valtioihin liittyviin asiakkaisiin ja liiketoimiin erityistä huomiota. (Keskusrikospoliisi 2021a, 32.)

Vakuutusyhtiössä ja pankissa voi törmätä bulvaanitapauksiin. Bulvaanilla tarkoitetaan peitehenkilöä, joka toimii omaa nimeä käyttäen välikätenä toisen henkilön eduksi. Bulvaaneja käytetään usein peiteltyinä välikäsinä monissa oikeustoimissa. Bulvaaneja esiintyy muun muassa vakuutusyhtiössä haamuvakuuttajina tai kiinteistökaupassa haamuostajina. Todellinen edunsaaja pysyy anonyyminä kolmansilta osapuolilta, kun bulvaani tekee oikeustoimia omiin nimiin toisen henkilön eduksi. Usein bulvaaneja käytetään lainsäädännön kiertämiseen, viranomaistoimien välttämiseen tai todellisten omistussuhteiden piilottamiseen, esimerkiksi poliittisista syistä. Bulvaanien käyttöön liittyy usein kyseenalaisia syitä, joten varojen alkuperään on syytä kiinnittää erityistä huomiota. (Keskusrikospoliisi 2021a, 33.)

Mikäli ilmoitusvelvollisella syntyy epäily bulvaanin käytöstä, on syytä mahdollisesta oikeustoimesta kieltäytyä. Haastavaa bulvaanien tunnistamisesta tekee erityisesti se, että asiointi tapahtuu usein sähköisesti. (Keskusrikospoliisi 2021a, 33.) Seuraavaan luetteloon on listattu indikaattorit, jotka ilmoitusvelvollisen olisi hyvä huomioida toiminnassaan, kun herää epäily bulvaanin käytöstä

- suoritettava oikeus- tai liiketoimi ei täsmää asiakkaan profiiliin tai sillä ei ole nähtävää kytköstä asiakkaan elämäntilanteeseen
- asiakkaan liiketoimet vaikuttavat siltä, että ulkopuolinen henkilö tai taho käyttää tämän tiliä
- suoritetaan kansainvälisiä tilisiirtoja, käytetään tilinomistajana tai tilin valtakirjan haltijana bulvaania. (Keskusrikospoliisi 2021a, 33–34.)

Vakuutuslainsäädännön mukaan vakuutusyhtiön ja vakuutetun on annettava oikeat ja täydelliset vastaukset vakuutusyhtiön eli vakuutusyhtiön esittämiin kysymyksiin, joilla saattaa olla merkitystä vakuutusyhtiön vastuun arvioimisen kannalta (vakuutuslainsäädännön 1994, 4 luku, 22 §). Mikäli vakuutusyhtiön menettely on vilpillisesti pykälän 23 mukaan, vakuutuslainsäädännön ei sido vakuutusyhtiötä. Vakuutusyhtiöllä on täten oikeus pitää vakuutuksesta maksetut suoritukset, vaikka vakuutus mitätöityy. Jos vakuutusyhtiön on laiminlyönyt tahallaan tai huolimattomuudella tiedonantovelvollisuuttaan, jota ei voida katsoa vähäisenä, voidaan korvausta joko alentaa tai se voidaan evätä kokonaan. (Vakuutuslainsäädännön 1994, 4 luku, 23 §.)

Liikennevakuutus on normaalisti voimassa, vaikka vakuutus olisikin otettu bulvaanin avulla eli tahallisen laiminlyönnin tai törkeän huolimattomuuden vuoksi vakuutuslainsäädännön pykälän 22 mukaan. Tällöin voidaan mahdollisesti periä takautuvasti liikennevakuutusmaksua korotettuna takaisin, mikäli todellisen käyttäjän tietojen mukaan vakuuttamisriski olisi ollut suurempi. (Liikennevakuutuslaki 2016, 2 luku, 14 §.) Myös muut lakisääteiset vakuutukset ovat normaalisti voimassa bulvaanitapauksissa. Lakisääteisiä vakuutuksia ovat liikennevakuutuksen lisäksi potilasvakuutus, työtapaturma- ja ammattitautivakuutus sekä ympäristövahinkovakuutus. Näistä kaikista on oma lakinsa, jotka velvoittavat otamaan vakuutuksen lain määrittelemissä tilanteissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö.) Sen sijaan vapaaehtoiset vakuutukset eivät ole voimassa, mikäli ne ovat otettu bulvaanin avulla.

6.4 FATF

Tärkeässä roolissa on OECD:n eli taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön yhteydessä toimiva, eri maiden hallitusten välinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä FATF eli The Financial Action Task Force. FATF:n avulla pyritään estämään laitonta toimintaa ja siitä aiheutuvaa haittaa yhteiskunnalle. (FATF c.) FATF perustettiin Pariisissa vuonna 1989 G7-huippukokouksessa. Alle vuotta myöhemmin huhtikuussa 1990 FATF julkaisi ra-

portin, joka sisälsi 40 suositusta. Suositusten tarkoituksena oli tarjota toimintasuunnitelma rahanpesun torjumiseksi. (FATF b.) Vuonna 2001 Yhdysvalloissa sattuneiden WTC-iskujen jälkeen FATF:n tehtäviä lisättiin koskemaan myös rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa (Sas). FATF:n standardit päivitettiin vuonna 2012 (FATF b).

FATF:iin kuuluu tällä hetkellä 37 maata ja kaksi alueellista organisaatiota, mitkä edustavat useita suuria rahoituskeskuksia maailmanlaajuisesti (FATF c). Järjestön tosiasiallinen vaikutusvalta on jäsenvaltioiden lukumäärää suurempi. FATF:lla on niin suuri vaikutusvalta, että se pystyy rajoittamaan myös sellaisten valtioiden toimintaa kansainvälisillä finanssimarkkinoilla, jotka eivät kuulu FATF:n jäsenmaihin. Maiden, jotka eivät kuulu järjestöön, on käytännössä pyrittävä yhteensovittamaan rahanpesun vastaista lainsäädäntöään FATF:n haluamalla tavalla, mikäli ne haluavat kuulua osaksi maailmanlaajuisesta talousjärjestelmästä. (Hyttinen 2021, 38–39.)

FATF:n tehtäviin kuuluu antaa ohjeistuksia jäsenmailleen. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen pohjautuu kansainvälisiin standardeihin. Yli 200 maata ja aluetta ovat sitoutuneita noudattamaan näitä standardeja. FATF on kehittänyt erilaisia suosituksia eli FATF-standardeja, joiden avulla pyritään estämään maailmanlaajuisesti toimivaa järjestäytyneitä rikollisuutta, korruptiota ja terrorismia. FATF kehittää jatkuvasti standardejaan, jotta ne sopeutuisivat uusien riskien torjumiseen. (FATF c.)

FATF valvoo, kuinka eri valtiot onnistuvat rahanpesun vastaisissa toimissaan. Ohjeellisesti merkittävimpiä työkaluina voidaan pitää FATF:n antamia yleissuosituksia (FATF Recommendations) sekä maakohtaisia suosituksia (Mutual Evaluations). 30 vuodessa FATF on vakiintunut niin vahvaksi toimijaksi kriminaalipoliittisesti, että eri valtioiden lainsäädäntöä velvoittavat erittäin vahvasti FATF:n rahanpesua koskevat yleissuosituksien ja maakohtaiset suositukset. (Hyttinen 2021, 39.)

FATF:n on katsonut, että itsepesu on kriminalisoitava eli rangaistava teko. Monet eurooppalaiset maat, jotka eivät ole perinteisesti suhtautuneet itsepesun kriminalisoimiseen, ovat joutuneet taipumaan FATF:n suositusten takia kriminalisoimaan itsepesun entistä laajemmin tai täysin uutena rangaistavana tekona. Tämä selittyy myös siten, että Euroopan unioni on omissa direktiiveissään tukeutunut FATF:n käsityksiin toimivasta rahanpesulainsäädännöstä. Euroopan unionin rahanpesun vastainen lainsäädäntö ei siis perustu pelkästään sen itsenäiseen harkintavaltaan. Tunnistamattomien ja tunnustamattomien maiden on varauduttava kielteisiin seuraamuksiin, joka voi pahimmillaan tarkoittaa FATF:n mustalle listalle päätymistä. Mustalla listalla oleminen voi vähentää valtiossa toimivien yritysten mahdollisuuksia saada kansainvälistä rahoitusta sekä kansainvälisten investointien määrää. (Hyttinen 2021, 39–40.)

6.5 FATF:n maakohtaiset suositukset Suomessa

Suomi on kuulunut FATF:n jäsenmaihin jo vuodesta 1991 alkaen. Suomi raportoi kaikista toimistaan FATF:lle, jotka koskevat rahanpesun estämistä ja kyber turvallisuutta. (FATF a.) FATF ei ole pitänyt Suomessa rikosoikeudellista sääntelytilannetta ja rikosoikeudellisia käytänteitä tyydyttävänä, minkä vuoksi 2000- ja 2010-luvuilla on jouduttu tekemään muutoksia Suomen rahanpesulain sääntelyyn (Hyttinen 2021, 39).

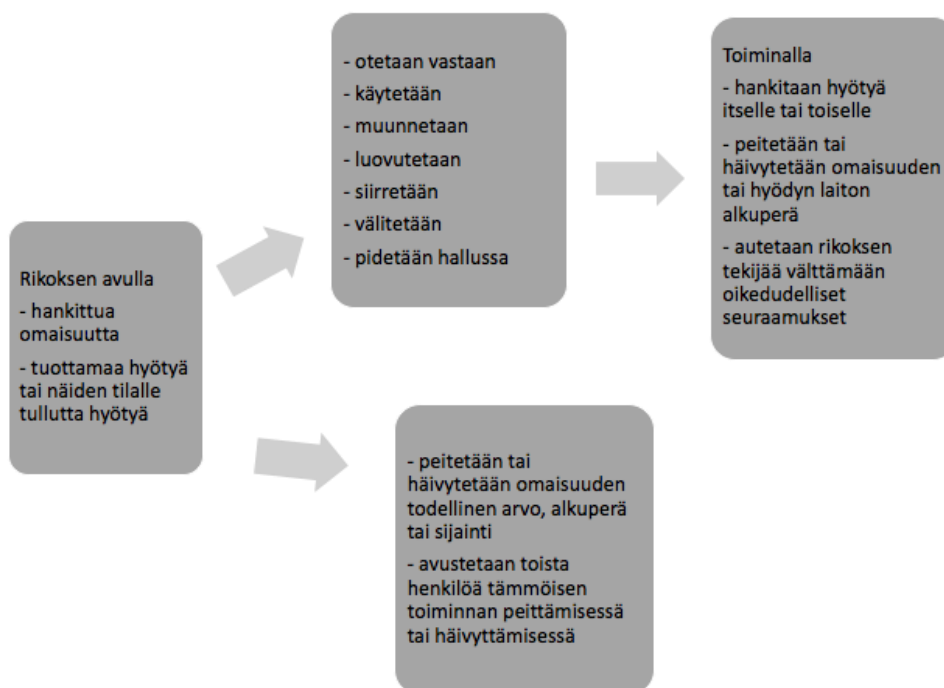
Vuonna 2019 FATF arvioi uudelleen Suomen rahapesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisten toimien tehokkuutta ja sitä, että vastaavatko ne FATF:n yleissuosituksiin. FATF:n mukaan Suomella on hyvät edellytykset tulokselliseen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan, mutta sen tehokkuudessa ja valvonnassa on parannettavaa. Vuonna 2021 Suomi on noudattanut FATF:n antamista yleissuosituksista yhdeksää täysin, 24 yleissuositusta suurimmalta osin ja seitsemää yleissuositusta vain osittain. (FATF a.)

7 Rahanpesu ja terrorismi

Tässä osiossa käydään läpi, mitä rahanpesu tarkoittaa. Osiossa perehdytään muun muassa, kuinka rahanpesua ilmenee, miten terrorismia rahoitetaan sekä miten rahanpesua ja terrorismin rahoittamista estetään. Lisäksi käydään läpi, mitä jäädytys ja pakotteet ovat ja kuinka ne vaikuttavat ilmoitusvelvollisten päivittäiseen toimintaan.

7.1 Rahanpesun keskeiset määritelmät

Rikoslaisissa rahanpesu on asetettu rangaistavaksi teoksi luvun 32 mukaan (Aluehallintovirasto 2021). Rikoslain pykälässä 6 on säädetty määritelmä rahanpesun mukaiselle toiminnalle. Rahanpesu tarkoittaa tilannetta, jossa rikollisen toiminnan avulla tuotetut varat pyritään kierrättämään laillisen maksujärjestelmän läpi varojen alkuperän, tosiasiallisen luonteen tai omistajien peittämiseksi. Rahanpesu alkaa, kun tehdään esirikos, joka tuottaa likaista rahaa ja näin taloudellista hyötyä sen tekijälle. (Isoaho & Kaski 2021, 14.) Likainen raha, jota yritetään pestä voi olla peräisin mistä tahansa rikoksesta (Aluehallintovirasto 2021).

Kuvio 3. Rahanpesuprosessin rakenne (Isoaho & Kaski 2021, 14).

Kuviossa 3 esitetään rahanpesuprosessi, joka koostuu kolmesta eri vaiheesta: sijoittaminen, häivyttäminen ja palauttaminen. Ensimmäisessä vaiheessa rikoksen avulla hankitut varat sijoitetaan lailliseen rahoitusjärjestelmään. Toisen vaiheen tavoitteena on varojen alkuperän peittäminen tai häivyttäminen. Kolmas vaihe pitää sisällään tavoitteen palauttaa kierrätetty rikoshyöty takaisin laillisille markkinoille. Nämä kolme vaihetta voivat esiintyä myös yhtäaikaisesti. (Isoaho & Kaski 2021, 14.)

7.2 Rahanpesun historia

Voidaan olettaa, että rahanpesun kaltaista toimintaa on ollut rikollisten kiinnostuksen kohteena niin kauan kuin olemassa on ollut myös rikoksia, jotka tuottavat taloudellista hyötyä. Vasta noin 100 vuotta sitten on alettu puhumaan rikoksella tuotettujen varojen pesemisestä. Käsitteenä rahanpesun ilmiö on suhteellisen uusi. Käsite modernista rahanpesun synnystä sijoittuu 1920-luvun Yhdysvaltoihin, jossa Al Capone pyrki häivyttämään kieltolain aikana alkoholimyynnistään ansaitsemansa rikoshyödyn alkuperän perustamalla vaatepesuloita, jotka toimivat peiteyrityksinä. Vaikka käsite syntyi 1920-luvulla, on rahanpesu ilmiönä vanhempi. (Hyttinen 2021, 24.)

Rahanpesukriminalisoinnin alkuperämaana pidetään Yhdysvaltoja, vaikka väite onkin kiistanalainen. Dokumentoidusti rahanpesu-termiä on alettu käyttämään Yhdysvalloissa ensimmäisen kerran 1970-luvulla Watergate-skandaalin yhteydessä. (Hyttinen 2021, 24.) Vuonna 1970 Yhdysvalloissa astui voimaan ensimmäinen rahanpesun torjuntaa säätelevä laki (Sas). Globaalisti rahanpesu käsitteenä tuli tunnetuksi vasta 1980-luvulla, kun termiä alettiin käyttää yhdysvaltalaisessa oikeuskäytännössä (Hyttinen 2021, 24).

7.3 Rahanpesun ilmeneminen

Rahanpesua voi ilmetä monella eri tavalla. Yksi yleisimmistä rahanpesun tavoista on kuitenkin käteinen, sillä sen avulla rikoksen tekijän henkilöllisyys ja rahan alkuperä pysyy helpommin salassa. Laittomia käteisvaroja talletetaan usein

henkilöiden henkilökohtaisille tileille tai näitä varoja pyritään pesemään joko laillisen tai laittoman liiketoiminnan yhteydessä. Liiketoiminnassa runsaan käteisrahan käyttö katsotaan olevan merkittävä rahanpesun riski. Kaupan ala, ravintola-ala, autokauppa, jälleenmyynti, autohuoltamot, rahapelipalvelut sekä rakennusala ovat muun muassa tällaisia toimialoja. Rahanpesurikolliset usein väittävät liikaisen rahan olevan peräisin laillisesta elinkeinotoiminnasta saadusta tulosta. (Keskusrikospoliisi 2021a, 11.) Suomessa suurin osa pestävästä rahasta tulee omaisuusrikoksista, huumausainerikollisuudesta ja talousrikollisuudesta kuten petoksista tai kirjanpitorikoksista (Aluehallintovirasto 2021, 9).

Kotimaisiin ja globaaleihin tilisiirtoihin sekä maksunvälityspalveluihin kohdistuu huomattava rahanpesuriski, sillä palvelut ovat helppoja, nopeita ja varmoja tapoja välittää varoja eteenpäin toiselle osapuolelle eikä niiden käyttö vaadi suunnittelua tai perehtyneisyyttä. Epäily voi syntyä myös ilman rahansiirtoa, esimerkiksi tilanteessa, jossa asiakas pyrkii avaamaan tilin väärennetyllä henkilöllisyystodistuksella. (Keskusrikospoliisi 2021a, 11.)

7.4 Itsepesu ja käänteinen rahanpesu

Itsepesulla tarkoitetaan sitä, että esirikokseen syyllistynyt henkilö pesee henkilökohtaisesti saamansa rikoshyödyn puhtaaksi. Itsepesu on rikoslain mukaan rangaistava teko useimmissa maissa, mutta sen rangaistavuus on vähäisempää kuin kolmansien osapuolien suorittama rahanpesu. Itsepesun esimerkkitapauksena voisi olla tilanne, jossa huumekauppias henkilökohtaisesti ostaa auton huumausaineiden myynnistä saaduilla varoilla. Auton hankinnan jälkeen tämä voi myydä juuri ostetun auton eteenpäin ja käydä pankissa todentamassa kaupakirjan avulla, että talletettavat käteisvarat ovat peräisin auton myynnistä. (Hytinen 2021, 30.)

Suomen rikoslaissa ei tunneta termiä itsepesu. Ennen vuotta 2012 itsepesusta ei ole tuomittu ketään. Vuosien 2012–2020 aikana voimassa olleen itsepesusäännöksen mukaan päärikoksesta eli esirikoksesta ei ole ensisijaisesti tuomittu sekä esirikoksesta että rahanpesusta. Lukuun ottamatta tapauksia, joissa

kyse on ollut törkeästä rahanpesusta, ja rikos itsessään on muodostanut tekojen jatkuvuuteen ja suunnitelmallisuuteen moitittavimman ja olennaisimman osan rikoskokonaisuudesta. (Keskusrikospoliisi 2018, 16.)

Vuosien 2012–2020 aikana tehdyissä rahanpesurikoksissa pidetään itsepesun näkökulmasta merkittävänä sitä, kuinka törkeästä rikoksesta on kyse. Vuoden 2020 joulukuussa rikoslakiin tehdystä muutoksesta lähtien itsepesu on vieläkin pääsääntöisesti rankaisematon teko. Itsepesun rangaistavuuden laajentuminen tulee lisäämään rangaistusten määrää noin 100–200 tuomiolla vuosittain. (Keskusrikospoliisi 2018, 16–17.)

Kansainvälisessä kirjallisuudessa on käyty keskustelua viime vuosien aikana termistä money dirtying, joka tarkoittaa puhtaan rahan likaamista eli käännteistä rahanpesua. Käännteinen rahanpesu tarkoittaa tilannetta, jossa laillisesti hankittua rahaa hyödynnetään rikollisessa toiminnassa. Esimerkkinä voisi olla tapaus, jossa henkilöt keräävät laillisin keinoin rahaa sota-avustuksia varten, mutta tosiasiassa rahat menevätkin terroristiseen värväystoimintaan. Voidaan olettaa, että käännteinen rahanpesu luo haasteita lisää rahanpesun estämiseen. (Hyttinen 2021, 31.)

7.5 Terrorismin rahoittaminen

Terrorismin rahoittaminen on laillista tai laitonta alkuperää olevien varojen keräämistä tai hankkimista tietoisesti suoraan tai välillisesti terroristiseen tarkoitukseen. Terrorismin rahoittamisesta säädetään rikoslaisissa. Terrorismia on terroristitekojen tai niiden valmistelun rahoittaminen ja muu terroristinen toiminta tai terroristiryhmän tukeminen taloudellisesti ja terroristisen toiminnan edistäminen. Terrorismin rahoittamisen vaiheisiin kuuluvat varojen kerääminen, siirtäminen ja niiden käyttäminen. Pääosin Suomessa terrorismin rahoittamista toteutetaan laillisista lähteistä saaduilla varoilla. Rahaliikenne tapahtuu pääsääntöisesti tili-siirron, käteisen tai rahanvälityspalveluiden avulla ja se tapahtuu lukuisten eri maiden välillä. (Isoaho & Kaski 2021, 16–17.)

Selvittelykeskuksen päällikkö ja rikostarkastaja Pekka Vasaran mukaan terrorismia voidaan rahoittaa laillisin keinoin. Terrorismia voidaan rahoittaa esimerkiksi lahjoitusten avulla tai hyödyntämällä laillisia etuuksia ja avustuksia. Kyse on siitä, tietääkö henkilö avustavansa terroritekoa. (Juutilainen, Pehkonen & Kurki 2019.)

7.6 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen

Ilmoitusvelvollisella on velvollisuus sekä tuntea asiakkaansa että havaita ja selvittää mahdollisia epäilyttäviä toimia. Epäilyttävistä toimista on ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle. (Finanssivalvonta a.) Valtiovarainministeriö on vastuussa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan lain säätämisestä, lain pohjalta annettavista säädöksistä, ylläpidosta FATF:n kanssa sekä kansallisen rahanpesun riskiarvion asettamisesta. Rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain säätämisestä, lain pohjalta annettavista säädöksistä, kansallisen terrorismin rahoittamisen riskiarvion asettamisesta vastaa sisäministeriö. (Isoaho & Kaski 2021, 18.) Sääntelyn avulla pyritään noudattamaan yhdenmukaisia asiakkaan tuntemista koskevia toimintatapoja kansainvälisillä finanssimarkkinoilla (Finanssivalvonta a).

Ilmoitusvelvollista tai ilmoitusvelvolliselle työskentelevää henkilöä vastaan voidaan asettaa rangaistus asiakkaan tuntemiseen ja rahanpesun ja/tai terrorismin rahoittamisen estämistä koskevien velvoitteiden laiminlyönnistä. Tuottamukselliseen rahanpesuun ilmoitusvelvollinen voi syyllistyä esimerkiksi tilanteessa, jossa toimihenkilö antaa neuvoja tai auttaa asiakastaan sijoitustoiminnassa, peiteyhtiön luomisessa tai varojen siirrossa, huolimatta siitä, että tämä suhtautuu liiketoimeen epäilevästi. (Finanssivalvonta a.)

7.7 Jäädytys ja pakotteet

Luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön voidaan kohdistaa varojen jäädytys siitä annetun lain varojen jäädyttäminen terrorismin torjumiseksi mukaan. Terrorismin torjunnan ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi voidaan määrätä myös

pakotteita, jotka rajoittavat tiettyihin nimettyihin tahoihin kohdistuvia taloudellisia oikeuksia. (Isoaho & Kaski 2021, 17.)

Henkilöt ja yhteisöt, joiden katsotaan olevan vastuussa tai tukevan toimintaa tai politiikkaa, mitä vastustetaan pakotteilla, valitaan pakotteiden kohteeksi. Henkilöt, jotka rahoittavat tällaisten ryhmien toimintaa, voidaan asettaa pakotelistalle. Pakoteluettelosta ilmenevien yhteisöjen ja henkilöiden omaisuus tulee jäädyttää, eikä heidän kanssaan tule suorittaa minkään muotoista liiketoimintaa. (Keskusrikospoliisi 2021a, 9.) Pakotteet pyrkivät suojaamaan toimintoja, joista katsotaan olevan turvallisuudelle uhkaa. Pakotteet voivat olla esimerkiksi finanssipakotteita, joiden avulla varoja jäädytetään. (Isoaho & Kaski 2021, 17.)

Vuonna 2013 Suomessa otettiin käyttöön kansallisen varojen jäädyttämismekanismi terrorismin estämiseksi. Laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi nojalla rahanpesun selvittelykeskus vastaa jäädyttämispäätösten valmistelusta ja niiden edellytysten selvittämisestä. (Keskusrikospoliisi 2021b, 24.) Keskusrikospoliisi vastaa Suomessa varojen jäädyttämispäätöksistä sekä pitää yllä julkista jäädyttämispäätösluetteloa. Ulosottoviranomainen panee täytäntöön jäädyttämispäätökset. (Isoaho & Kaski 2021, 17.) Vuoden 2021 lopussa julkaistiin päivitetty luettelo hallinnollisista jäädytyksistä. Päivitetyn luettelon mukaan jäädyttämispäätökset koskivat 39 luonnollista henkilöä ja 22 oikeushenkilöä. Myöhemmin samana vuonna tehtiin pieniä muutoksia luonnollisiin henkilöihin sekä oikeushenkilöihin koskeviin päätöksiin. (Keskusrikospoliisi 2021b, 25.)

Kansainvälisten finanssipakotteiden käyttö on lisääntynyt viime vuosina ja kohdistunut etenkin Suomen lähialueisiin. Vuonna 2014 Venäjän suorittaman Krimin niemimaan miehityksen seurauksena länsimaat joutuivat asettamaan talouspakotteita Venäjää kohtaan. Tämän takia myös Venäjä asetti pakotteita länsimaita kohtaan. Suomessa pakotteet näkyivät merkittävästi eniten elintarvikkeissa ja matkustamisessa Venäjän ja Suomen välillä. (Andersén 2020, 161.) Venäjä käynnisti sodan Ukrainaa vastaan 24.2.2022, mikä oli seurausta vuoden 2021 sotilasjoukkojen laajamittaisesta keskittämisestä Ukrainan raja-alueelle (Eurooppa-neuvosto 2022).

EU:n pakotteet ovat laajentuneet koskemaan monia satoja venäläisiä ja valkovenäläisiä henkilöitä sekä useita kymmeniä yrityksiä. Myös venäläisiin pankkeihin on suoraan kohdistettu pakotteita. Pakotteita on kohdennettu myös tiettyjen tahojen omaisuuteen. Tästä syystä ilmoitusvelvollisten on jatkossa kiinnitettävä huomiota tällaisiin jo olemassa oleviin asiakassuhteisiin. Kyseisten asiakkaiden varat sekä taloudelliset resurssit ovat jäädytettävä. Pakotteiden kohteena olevien tahojen saataville ei saa asettaa taloudellisia resursseja kuten rahavaroja. (Finanssivalvonta 2022a.)

Maksuliikenne Venäjään tai Venäjältä on estetty SWIFT:n liittyvien pakotteiden myötä. SWIFT on pankkien välinen maailmanlaajuinen tietoverkko, jonka kautta kansainväliset tilisiirrot kulkevat pankista toiseen. SWIFT-pakotteet eivät koske muuta pankkiasiointia Suomessa, ellei asiakkaaseen itseensä kohdistu pakotteita. Pakotteet ulottuvat lisäksi tiettyihin palveluihin ja tuotteisiin ja niihin kohdistuviin maksuihin. (Finanssiala 2022.) Pankilla on velvollisuus seurata asiakkaan maksuliikennettä varmistuakseen, että maksujenvälitys menee lainsäädännön, virnaomaisohjeistuksen ja riskienhallinnallisten linjausten mukaan (OP b).

7.8 Tulevaisuuden näkymiä rahanpesun estämisessä

Tulevaisuudessa rahanpesun valvontaan liittyvät toimenpiteet eivät tule väheneään. Sen sijaan uskotaan, että valvontatoimenpiteitä tullaan lisäämään tulevaisuudessa. Tämä tulee johtamaan todennäköisesti myös viranomaisten lisääntyvään kiinnostukseen olla osana kehittämässä entistä parempaa yhteiskunnallista toimintaa taloudessa sekä maksuliikenteessä. (Andersén 2020, 171.)

Nyky-yhteiskunnassa fyysistä eli käteistä rahaa on helpompi käyttää rikolliseen toimintaan sen anonyymisyyden vuoksi. Etenkin länsimaissa on siirrytty käteisen rahan käytöstä korttimaksuihin ja tilisiirtoihin eli niin sanotusti näkymättömän rahan käyttöön. Näkymättömän rahan käytön valvonta on osoittautunut tehokkaammaksi menetelmäksi torjua rikollisuutta ja muuta ei-toivottua toimintaa kuin

fyysisen rahan valvonta. Rahan polusta jää entistä pidempi digitaalinen jälki rahoitusjärjestelmien digitalisoitumisen takia. Digitaalinen jälki rahasta jää silloin, kun tilisiirrot rekisteröityvät pankkien järjestelmiin. (Andersén 2020, 171.)

Tulevaisuudessa tekoäly avaa uusia mahdollisuuksia esimerkiksi rahanpesun estämiseen ja siihen liittyvän varsinaisen rikoksen selvittämiseen. Valvonnan automatisoituessa, siirrytään lähemmäs tilannetta, jossa eri tietojärjestelmät periaatteessa varmistavat toistensa toiminnan. Tietojärjestelmät ovat nykypäivänä irrallisia toisistaan, jolloin ne linkitetään yhteen esimerkiksi yhteisen tietovaraston tai tiedonsiirtotiedoston avulla. Tulevaisuudessa eri tietojärjestelmät voisi löytyä yhden alustan alta, esimerkiksi sama järjestelmä suorittaa maksuliikenteen sekä valvoo sen toimintaa. (Andersén 2020, 171–172.)

Digitalisaation vuoksi rahoitusjärjestelmä tulee muuttumaan monin tavoin. Yksi suurimmista muutoksista tulee olemaan lohkoketjuteknologiaan perustuvan virtuaalivaluutan esille tuominen. (Andersén 2020, 172.) Lohkoketjuteknologialla tarkoitetaan teknologiaa, joka luo mahdollisuuden siihen, että lohkoketjun eri toimijat voivat luoda ja ylläpitää erilaisia tietokantoja hajautetusti (Northcrypto).

Virtuaalivaluutat ovat herättäneet keskustelua niihin kohdistuvien voimakkaiden arvovaihteluiden ja huijaushankkeiden takia. Virtuaalivaluutat eivät ole perusominaisuuksiltaan vielä tarpeeksi vakaita ja luotettavia maksuvälineiksi. Virtuaalivaluuttoja on saatettu käyttää rahanpesun välineenä tilanteissa, joissa rahanpesurikoksen tekijöitä ei ole tunnistettu. Lohkoketjuteknologia mahdollistaa virtuaalivaluutan käyttäjien tunnistamisen. Jokainen tilisiirto tallentuu lohkoketjuun, josta muodostuu rikkoutumaton tapahtumaketju. Tilanteessa, jossa jokaisen ketjun taho tunnistetaan, on helpompi estää tehokkaasti rahanpesun ja terrorismin rahoitusta. (Andersén 2020, 172.)

8 Riskienhallinta ja riskiperusteinen arviointi

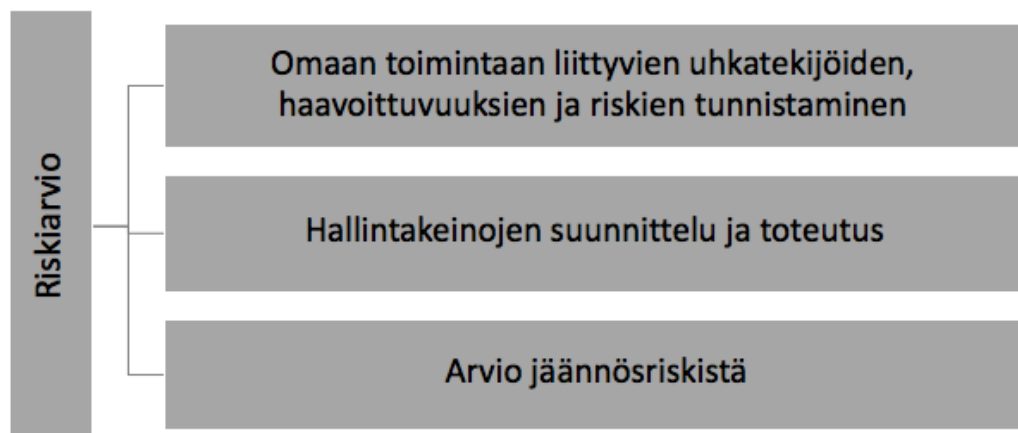
Riskien hallinta on laaja kokonaisuus, joka pitää sisällään riskien arvioinnin. Riskien arviointiin kuuluvat riskien tunnistaminen, analysointi ja sen merkityksen arviointi. Tärkeää riskien tunnistamisessa on löytää, havaita sekä kuvata eri riskit. (Finas 2019.) EU:ssa rahanpesun riskejä arvioidaan arvioreportin avulla. Ilmoitusvelvolliset luovat jokaisesta asiakkaastaan omia riskiarvioita, joiden pohjalta asiakkaiden toimia seurataan ja tarkastellaan. Sisäministeriö toimii Suomessa kansallisena tahona ja se sovittaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion laadintaa siten, että se on yhtenäinen kansallisen riskiarvion kanssa. Kansallisella riskiarviolla tähdätään yksilöimään rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskejä eri aloilla. Lisäksi riskiarvion tarkoituksena on tukea ja optimoida rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa sekä edesauttaa yhdenmukaisten toimintatapojen asettamista. (Andersén 2020, 63–64.)

8.1 Ilmoitusvelvollisen riskiarvio

Ilmoitusvelvollisella on rahanpesulain mukaisesti velvollisuus laatia riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi (Finanssivalvonta 2023). Riskiarviota on pidettävä ajan tasalla ja sitä on päivitettävä säännöllisin väliajoin. Riskiarvioon tehdyt muutokset tulee toimittaa valvontaviranomaiselle viipymättä. Riskiarviota laadittaessa ilmoitusvelvollisen tulee huomioida toimintansa luonne, koko ja laajuus. Näiden lisäksi ilmoitusvelvollisella on oltava rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja hallitsemiseksi tarpeeksi kattavat toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvontatoimet. Edellä mainittujen tekijöiden täytyy sisältää sekä sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan kehittämisen että sisäisen tarkastuksen, mikäli toiminnan luonne ja koko sitä vaatii. (Andersén 2020, 65.)

Riskiarvion tavoitteena on olla apuna ilmoitusvelvollisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamisessa ja ymmärtämisessä omassa toiminnassaan. Ilmoitusvelvollisen on itse määriteltävä oma riskinottohalukkuus eli

kuinka korkean riskitason ilmoitusvelvollinen on valmis hyväksymään. (Finanssi-
valvonta 2023.)

Kuvio 4. Riskiarvion pääkohdat (Kiinteistönvälitysalan yleisohje rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi sekä pakotteiden noudattamiseksi 2019, 4–5, teoksessa Andersén 2020, 66).

Kuviossa 4 esitetään riskiarvion pääkohdat, jotka pohjautuvat omaan toimintaan liittyvien uhkatekijöiden, haavoittuvuuksien ja riskien tunnistamiseen, hallintakeinojen suunnitteluun ja toteutukseen sekä jäännösriskin arviointiin. Pohjaa riskiarviolle ei ole määritelty erikseen. Ilmoitusvelvollinen on itse vastuussa tulkinnan tekemisestä siihen, mikä on paras tapa valvoa asiakkaita. (Andersén 2020, 66.)

Pienimuotoisessa toiminnassa kevyemmät toimintatavat usein riittävät. Jos toiminta on puolestaan laajaa, on tarpeellista järjestää valvontatoimintaa systemaattisesti, esimerkiksi hyödyntämällä eri tietojärjestelmiä. Jokaisen toimijan on itse arvioitava toimintansa uhkatekijät, haavoittuvuudet ja riskit ja suunnitella sekä toteuttaa keinot riskien hallitsemiseksi. On otettava lisäksi huomioon, kuinka suuri rahanpesuriski jää avoimeksi. Näistä kaikista on laadittava oma riskiarviiodokumentti, joka tulee toimittaa säännöllisin väliajoin viranomaisille. (Andersén 2020, 66–67.)

Riskiarvioidokumentissa on hyvä huomioida seuraavat asiat:

- Kuka on vastuussa riskiarvion laatimisesta?
- Millaisia lähteitä hyödynnetään riskiarvion laadinnassa ja miten?
- Kuinka usein ja millä tavoin riskiarviota päivitetään?
- Millainen vaikutus riskiarviolla on asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden noudattamiseen?
- Millä tavoin ilmoitusvelvollisen tarjoamia tuotteita ja palveluita voidaan väärinkäyttää rahanpesuun ja/tai terrorismin rahoittamiseen?
- Miten tuotteiden ja palveluiden hyödyntämistä rahanpesussa ja/tai terrorismin rahoittamisessa voidaan estää?
- Millaisia haavoittuvuuksia hallintakeinoilla on ja miten haavoittuvuuksiin voidaan puuttua?
- Mikä on ilmoitusvelvollisen jäännösriski?
- Mikä on ilmoitusvelvollisen näkemys jäännösriskitason hyväksyttävyydestä?

Riskiarvio ei saa olla ristiriidassa asiakkaan tuntemistoimenpiteiden kanssa, koska riskiarvion tulokset ajavat asiakkaan tuntemiskeinoja. (Finanssivalvonta 2023.) Riskiarvion laatimisessa tärkeintä on sisäistää se, että riski rahanpesusta on aina olemassa eikä sitä voida kokonaan poistaa. Riskiä voidaan kuitenkin hallita riittävällä ymmärryksellä ja varautumisella rahanpesutilanteisiin. On tärkeää ottaa huomioon myös, että kaikkea ei voida kontrolloida ja jokainen toimija voi olla altis rahanpesuriskille. Rahanpesusäätelyn mukaan riskit voidaan luokitella muun muassa tuote-, palvelu-, asiakas-, paikka ja liiketoiminta-aluekohtaisesti. (Andersén 2020, 67.)

8.2 Riskityypit

Jokaiselle tunnistetulle riskille on hahmotettava riskityyppi. Järjestelmällisesti riskit voidaan jakaa neljään luokkaan

1. tunnistetut/tiedossa olevat
2. tunnistetut/ei tiedossa olevat

3. tunnistetut/ei tietoa vaikutuksesta
4. tunnistamattomat/ei tietoa.

Riskeistä hälyttävin on 4. luokkaan kuuluvat tunnistamattomat riskit, joita on pyrittävä kaikin keinoin vähentämään. Riskejä voidaan analysoida myös toimintaan perustuvasta näkökulmasta. Brändin eli tuotemerkin vaikutus nykyajan liiketoiminnassa on kasvanut entistä merkittävämmäksi. Rahanpesurikkomuksesta voi aiheutua huomattavaa vauriota toimijan maineelle ja se voi vaikuttaa toiminnan kannattavuuteen. Pahimmassa tapauksessa rahanpesuepäilyksen tutkinta voi päättyä oikeuskäsittelyyn, jolloin syntyy juridinen riski ja sen seurauksena koko liiketoiminta voi vaarantua. Rahanpesusääntelyn tiukentumisen vuoksi liiketoiminta voi vaarantua varsinkin pakotteiden kohteena oleville toimijoille. Monissa suurissa rahanpesutapauksissa esimerkiksi pankin henkilökuntaan kuuluva toimihenkilö on ollut osallisena rahanpesun estämisen laiminlyömisessä tai osallistunut itse rikoksen tekoon aktiivisesti. (Andersén 2020, 68–70.)

Liiketoiminta- ja rahoitusriskit ovat johdonmukaisia riskiluokkia. Liiketoimintaan kohdistuva riski syntyy liiketoimintaan tehtävien muutosten tai hyödykkeiden ja palveluiden tuotantoon ja kysyntään liittyvien muutosten takia. Rahoitusriski syntyy, kun muutoksia ilmenee likviditeetissä eli yrityksen kyvyssä suoriutua lyhyistä maksuvelvoitteista, vakavaraisuudessa eli yrityksen kyvyssä selviytyä lainoista pitkällä aikavälillä sekä lisäksi muissa taloudellisissa tai rahoituksellisissa muutoksissa. (Andersén 2020, 70.)

Riskiluokittelut luovat näkökulman sille, että riskien luonne ja se, miten niitä tarkastellaan, liittyvät merkittävästi ilmoitusvelvollisen omaan toimintaan. Riskienhallintamahdollisuudet ovat rajattomat, etenkin kun kyse on rahanpesuriskeistä, tilanteet muuttuvat jatkuvasti rikollisten löytäessä uusia toimintatapoja toteuttaaakseen rahanpesua. (Andersén 2020, 70.)

8.3 Riskiperusteinen lähestymistapa

Keskeisin lähtökohta riskiperusteisen arvion tekemisessä on henkilön tunnistaminen. Riskiperusteisella lähestymistavalla tarkoitetaan asiakkaan tuntemisessa sitä, että ilmoitusvelvollinen sovittaa asiakkaan tuntemista koskevat toimenpiteet huolimatta asiakkaan käyttämien palveluiden laajuudesta sekä siitä, kuinka korkeaan riskiluokkaan asiakas kuuluu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen näkökulmasta. (Andersén 2020, 73.)

Riskiperusteista arviointia on noudatettava asiakkaan tuntemista koskeviin toimiin koko asiakassuhteen ajan. Ilmoitusvelvollisella tulee olla riittävät asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seuranta koskevat menetelmät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta. Kyseiset menetelmät on osoitettava valvontaviranomaisille kattavasti. (Andersén 2020, 73.)

9 Oikeustapaukset

Tässä luvussa käymme läpi kahta oikeustapausta ja yhtä asiakkaan tuntemiseen liittyvää laiminlyöntiä. Tapaukset liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvän sääntelyn laiminlyöntiin sekä riskienhallintaa koskevien vaatimusten laiminlyöntiin pankissa ja vakuutusyhtiössä. Esimerkit ovat oikeita tapauksia, joista on annettu päätökset.

9.1 Esimerkki 1: S-pankki Oy

Finanssivalvonta määräsi seuraamusmaksun S-Pankki Oy:lle ja antoi julkisen varoituksen FIM Varainhoito Oy:lle asiakkaan tuntemiseen liittyvistä laiminlyönneistä 16.12.2019. Laiminlyönnit liittyivät useisiin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä koskeviin velvoitteisiin. Kyseisistä velvoitteista säädetään rahanpesulaissa. Finanssivalvonnan mukaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessa ja seurattaessa on oltava tarpeeksi kattavia riskienhallintamenetelmiä sekä ajantasaisia tuntemistietoja asiakkaista. (Finanssivalvonta 2019.)

Finanssivalvonta määräsi S-Pankki Oy:lle 980 000 euron sakon, joka perustui S-pankin puutteellisiin toimintatapoihin. S-Pankin riskiperusteiset toimenpiteet eivät olleet tarpeeksi kattavia rahanpesulain nojalla. Puutteita oli muun muassa asiakkaalta hankituissa tuntemistiedoissa, tietojärjestelmissä sekä prosesseissa. FIM Varainhoito Oy sai julkisen varoituksen samaan aikaan, ja se liittyi puutteellisiin asiakkaalta saatuihin tuntemistietoihin. Laiminlyönnit tulivat ilmi vuosien 2017–2018 Finanssivalvonnan tekemässä tarkastuksessa. Finanssivalvonta katsoi tarkastushavaintojen perusteella, ettei S-Pankki Oy tai FIM Varainhoito Oy ole syyllistynyt rikoslaissa tarkoitettuihin rahanpesurikoksiin. (Finanssivalvonta 2019.)

9.2 Esimerkki 2: Diaarinumero KKO:2020:98

Tapauksessa käsitellään maksuvaikeuksissa ja myöhemmin konkurssiin ajautuneen yhtiön X toimitusjohtajaa, joka on siirtänyt yhtiölle Y kalustoa, jonka henkilö A omistaa. Henkilö A oli ottanut omiin nimiinsä erään toisen henkilön kanssa ajoneuvoja yhtiöltä Y. Henkilö A siirsi ajoneuvot yhtiön Z nimiin. Lopuksi ajoneuvot luovutettiin yhtiöstä Z henkilön C omistukseen. Korkeimman oikeuden päätöksen mukaan henkilö A on vastaanottanut sekä luovuttanut kalustoa eteenpäin saadakseen itselleen tai toiselle rahallista hyötyä tai peittääkseen omaisuuden laittoman alkuperän. (KKO:2020:98.)

Käräjäoikeuden mukaan katsotaan, että A:n olisi pitänyt olla tietoinen siitä, että ajoneuvojen luovutus on vastikkeeton. Henkilön A olisi pitänyt tiedostaa se, että luovutuksen yhteydessä yhtiö X ajautuu taloudellisiin vaikeuksiin. Käräjäoikeus katsoi, että rikoksen avulla saatu omaisuus oli erittäin arvokas. Koska rikos oli tehty lähellä yhtiön X konkurssia ja ajoneuvot olivat siirretty edelleen eteenpäin, mikä vaikutti omaisuuden takaisinsaantiin, teon kokonaisuutta oli pidettävä törkeänä. Käräjäoikeus katsoi henkilön A:n syyllistyneen törkeään rahanpesuun. Toisen törkeän rahanpesusyytteen henkilö A sai, kun tämä siirsi yhtiöltä Z puolisonsa omistukseen ajoneuvokaluston. Henkilö A valitti käräjäoikeuden päätöksestä hovioikeuteen, mutta tuomiota ei muutettu. (KKO:2020:98.)

Korkeimmassa oikeudessa tarkasteltiin, että täyttääkö tapaus rikoslain luvun 32 pykälän 11 tuntomerkit. Korkein oikeus katsoi A:n syyllistyneen avunantoon velallisen törkeästä epärehellisyydestä sekä törkeästä rahanpesusta. Henkilö A tuomittiin yhden vuoden ja kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen sekä 30 tunnin yhdyskuntapalveluun. Lisäksi hänet asetettiin neljän vuoden liiketoimintakieltoon. Hovioikeuden tuomiota ei muutettu muilta osin. (KKO:2020:98.)

Korkeimman oikeuden päätöksessä ei kerrota, mikä taho rahanpesuilmoituksen oli tehnyt. Oletettavaa on, että ilmoituksen on tehnyt jokin vakuutusyhtiö tai liikenteen turvallisuusvirasto Traficom.

9.3 Esimerkki 3: Diaarinumero R 18/2539/702

Tapauksen esirikokset olivat tapahtuneet ulkomailla tehdyistä petosrikoksista, jossa Suomi oli varojen kauttakulkumaana. Petosrikoksia suoritettiin internetin välityksellä tehdyillä huijauksilla, joissa huijauksen kohteena oli henkilöitä, jotka olivat maksaneet hyödykkeistä tai palveluista, joita he eivät olleet koskaan vastaanottaneet. Petoksen kohteena olevia hyödykkeitä tai palveluita ei koskaan ollut tarkoitus toimittaa. Petoksesta epäillyt vastaajat A ja B olivat väärentäneet asiakirjoja ja niiden avulla järjestäneet kymmenelle haamuhenkilölle suomalaisen sosiaaliturvatunnuksen. Jokaisella haamuhenkilöllä oli myös omat puhelinnumerot. (Keskusrikospoliisi 2018, 48–49.)

Epäillyt A ja B olivat avanneet Suomessa 37 pankkitiliä haamuhenkilöiden nimin turvin. Epäillyt A ja B katsottiin olevan syyllistyneitä moniin eri rekisterimerkintärikoksiin sekä väärennyksiin. Pankkitilit avattiin palkkatuloja varten, mikä ei kuitenkaan pitänyt paikkaansa. Tileille suoritettiin 637 690,82 euron edestä varoja eri ulkomaalaisten pankkitilien kautta. Tileiltä suoritettiin maksutoimia ulkomaille ja tehtiin käteisnostoja. (Keskusrikospoliisi 2018, 49.)

Toinen epäillyistä oli siirtämässä 69 000 euroa käteistä rahaa Romaniaan, kun hänet pidätettiin. Haamuhenkilöiden tileiltä suoritettiin tilisiirtoja muun muassa

Britanniassa aktiivisena olevan yrityksen tileille 256 682 euron edestä varoja. Tilisiirrot olivat perusteltu kaupankäynnin kuluiksi. Käräjäoikeuden saamien tietojen perusteella katsottiin, ettei kaupankäyntiä todellisuudessa ollut. Epäilty palattiin tekemään kyseiset toimet. Syyttäjän mukaan rahanpesun kohteena oli varoja 637 690,82 euron edestä. Oikeus katsoi rahanpesun koskevan 257 825,94 euroa, sillä riittävää näyttöä esirikoksesta ei ollut kokonaisuudessaan 637 690,82 euromäärän kannalta. (Keskusrikospoliisi 2018, 49.)

Käräjäoikeus katsoi tapauksen täyttävän törkeän rahanpesurikoksen tunnusmerkit. Törkeän rahanpesun tunnusmerkkeinä olivat rahanpesun kohteena oleva arvokas omaisuus, henkilöiden motiivi tulla Suomeen suorittamaan rikoksia ja se, että rikokset toteutettiin hyvin järjestelmällisesti, laajamittaisesti ja suunnitelmallisesti. (Keskusrikospoliisi 2018, 49.)

Epäiltyä A:ta syytettiin eräistä petosrikoksista sekä avunannoista petoksiin, jotka olivat rahanpesun esirikoksia. Käräjäoikeuden mukaan rikos toteutettiin rahanpesulain luvun 32 pykälän 11 tarkoitetulla tavalla, johon A:n katsottiin syyllistyneen. Epäiltyjen moitittavimpana tekona pidettiin heidän osallisuuttansa törkeään rahanpesuun. Tässä otettiin huomioon se, että rahanpesurikoksen oli järjestänyt ulkopuolinen taho ja epäillyt olivat toimineet tältä saatujen ohjeiden mukaisesti. (Keskusrikospoliisi 2018, 49–50.)

Taloudellisen hyödyn suuruus otettiin myös huomioon. Molempien epäiltyjen katsottiin syyllistyneen törkeän rahanpesun lisäksi yhdeksään väärennykseen sekä 41 rekisterimerkintärikokseen. Käräjäoikeuden mukaan ainoastaan törkeästä rahanpesurikoksesta tuomioksi asetettaisiin yhden vuoden ja yhdeksän kuukauden vankeusrangaistus. Epäilty tuomittiin yhteensä kahden vuoden ehdottomaan vankeuteen. Ehdotonta vankeusrangaistusta tukivat aikaisemmat tuomitut vankeusrangaistukset EU-maassa. Tuomio annettiin 18.12.2018 ja tuomiosta valitettiin myöhemmin hovioikeuteen. (Keskusrikospoliisi 2018, 50.)

10 Päätäntö

Työn tarkoituksena oli selvittää miksi henkilöasiakas pitää tuntea ja tunnistaa pankki- ja vakuutuslalla. Tarkoituksena oli laatia tietopaketti asiakkaan tuntemisesta pankin ja vakuutusyhtiön näkökulmasta. Asiakkaan tunteminen on tärkeää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntatyössä, ja sen vuoksi käsitteimme rahanpesua sekä terrorismin rahoittamisen estämistä työssämme. Tarkoituksena oli perehtyä pankki- ja vakuutusalan lainsäädäntöön ja säädöksiin, mitkä ohjaavat asiakkaan tuntemista ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä.

10.1 Yhteenveto

Lait ja säädökset velvoittavat asiakkaiden tunnistamiseen ja tuntemiseen toimijoita, jotka toimivat finanssialalla. Rahanpesulain tavoitteena on estää terrorismin rahoittamista ja rahanpesua sekä edesauttaa kyseisen toiminnan selvittämistä ja paljastamista. Rahanpesulaki velvoittaa finanssialalla toimivia laatimaan riskiarvion toimintaansa liittyvistä väärinkäytösriskeistä. Neljäs ja viides rahanpesudirektiivi säätelevät rahanpesua ja terrorismin rahoittamisen estämistä. Neljännen rahanpesudirektiivin tavoitteena on turvata Euroopan unionin rahoitusjärjestelmää ja sen uskottavuutta ja vakautta. Viides rahanpesudirektiivi pyrkii vaikeuttamaan rahanpesua sekä edistämään luottamusta rahoitusmarkkinoita kohtaan.

Vakuutusyhtiölaki ja vakuutuslupimuslaki säätelevät vakuutusyhtiöitä koskevia säännöksiä. Tietosuojalassa säädetään arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyyn liittyviä tapahtumia ja tietosuojaviranomaisten toimivaltaa. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta säätelee keskusrikospoliisiin sijoittuvasta rahanpesun selvittelykeskuksesta ja sen tehtävistä. Selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluvat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja tutkintaan saattaminen.

Finanssialalla toimivan henkilön on kyettävä perustelemaan asiakkaalle, minkä vuoksi asiakkaalta kysytään rahan alkuperään ja poliittiseen kytkökseen liittyviä

kysymyksiä. Pankki ei saa perustaa asiakassuhdetta riittämättömillä tuntemistiedoilla. Pankilla ja vakuutusyhtiöllä tulee olla riittävät riskienhallintajärjestelmät, joiden avulla voidaan arvioida asiakkaista yhtiön toiminnalle aiheutuvia rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen riskejä. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota jo olemassa oleviin ja uusiin asiakkaisiin.

Asiakkaan tuntemista koskevia tietoja ovat asiakkaan koko nimi, syntymäaika, henkilötunnus, todennusasiakirjan nimi, asiakirjan numero, myöntäjä, varojen alkuperä, poliittinen vaikutusvalta, pankin tilinumero sekä asiakkaan sähköisestä todentamisesta saadut tiedot. Ilmoitusvelvollisen on oltava ajan tasalla myös asiakkaan osoitetiedoista ja puhelinnumerosta. Ilmoitusvelvollisen on pidettävä kaikki asiakkaan tuntemiseen sekä liiketoimiin liittyvät asiakirjat ja tiedot ajantasaisina.

Henkilöasiakas voidaan tunnistaa eri menettelytavoilla, joita ovat normaalimenettely, yksinkertaistettu menettely ja tehostettu menettely. Normaalimenettelyssä ilmoitusvelvollinen noudattaa asiakkaan tuntemisen vähimmäistason toteutumista eli asiakkaan päivittäiset toimet on tunnettava. Ilmoitusvelvollinen noudattaa yksinkertaistettua menettelyä asiakkaan tuntemisessa, mikäli riskiarvion perusteella asiakassuhteeseen kohdistuu vähäinen riski rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta. Tehostettua menettelyä ilmoitusvelvollisen on noudatettava, mikäli asiakassuhteessa havaitaan tavallista suurempi riski rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta tai asiakkaalla on yhteys valtioon, joka kuuluu korkean rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen piiriin. Ilmoitusvelvollisen on noudatettava tehostettua menettelyä myös, jos asiakas itse tai hänen läheinen on poliittisesti vaikutusvaltainen.

Ilmoitusvelvollisella on velvollisuus tunnistaa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyys. Pankissa ja vakuutusyhtiössä käsitellään asiakastietoja asiakkaaksi tulon yhteydessä ja näitä tietoja päivitetään koko asiakassuhteen aikana, jotta voi-

daan täyttää rahanpesulain asettamat velvollisuudet. Asiakassuhteella tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa asiakkaalle avataan tili tai luodaan uusi vakuutus sopimus.

Henkilötietoja kerätään vain sellaisiin käyttötarkoituksiin, jotka ovat ennalta määritelty ja tilanteen kannalta tarpeellisia. Ilmoitusvelvollisella tulee olla riittävät tiedot asiakkaan toiminnasta ja sen laajuudesta, taloudellisesta asemasta ja palveluiden käyttötarkoituksesta. Vakuutusyhtiön on joissain tilanteissa käsiteltävä henkilötietoja, vaikka henkilöllä ei itsellään olisikaan sopimusta suoraan vakuutusyhtiön kanssa, esimerkiksi tilanteessa, jossa toiselle henkilölle otetaan henkivakuutus. Vakuutusosalalla toimivilla vakuutusyhtiöillä on käytössään yhteinen vahinko- ja väärinkäytösrekisteri, rikollisuuden estämiseksi. Pankissa ja vakuutusyhtiössä asiakas voi valtuuttaa toisen henkilön hoitamaan omia pankkiasioita. Valtuutettu henkilö tulee tunnistaa normaaliin tapaan ja varmistaa, että edustajalla on oikeus toimia asiakkaan nimissä.

Haastattelimme neljää pankissa ja vakuutusyhtiössä toimivaa henkilöä. Haastattelu keskittyi kolmeen pääkysymykseen, jotka koskivat asiakkaan tunnistamista, vanhemman sukupolven edustajien huomiointia ja sähköisen todentamisen tuomia haasteita. Vastausten perusteella todettiin, että tuntemisprosessit eivät juurikaan eroa riippumatta asiointikanavasta. Useimmalla vanhemman sukupolven edustajalla on valmiudet sähköiseen asiointiin. Suurimpia haasteita sähköisessä todentamisessa ovat asiakkaan oma osaamattomuus ja haluttomuus käyttää sähköisiä palveluita, huolimattomuus niiden käyttämisessä sekä rikollisten pankkitunnusten kalasteluyritykset.

Finanssivalvonta valvoo Suomessa finanssimarkkinoilla toimivia toimijoita ja niiden toimintaa. Finanssivalvonta voi antaa ilmoitusvelvolliselle rikemaksun, julkisen varoituksen tai seuraamusmaksun Finanssivalvonnasta annetun lain nojalla ja hallinnollisen seuraamuksen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta annetun lain rikkomisesta. Aluehallintovirasto valvoo rahanpesulain noudattamista ja ohjeistaa, että ilmoitusvelvolliset noudattavat rahanpesulakia toiminnassaan.

Aluehallintovirasto ylläpitää lisäksi julkista rahanpesun valvontarekisteriä. Valvottavien toimijoiden on rekisteröidyttävä johonkin elinkeinovalvonnan rekisteriin.

Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluvat rikoksien ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen, selvittäminen sekä tutkintaan saattaminen. Rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa sääntelee laki rahanpesun selvittelykeskuksesta. Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluvat myös epäilyttävien liiketoimien ilmoitusten vastaanottaminen, käsittely, analysointi sekä niiden luovuttaminen muille viranomaisille. Rahanpesun selvittelykeskus on laatinut listan erilaisista indikaattoreista, jotka koskevat rahanpesua, bulvaanien käyttöä, veroparatiiseja ja muita sellaisia maita kohtaan, jotka eivät ole yhteistyöhaluisia. Näitä indikaattoreita ilmoitusvelvollisen tulisi käyttää omassa toiminnassaan hyödyksi rahanpesun estämisessä.

FATF on eri maiden hallitusten välinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä, jonka tehtävänä on antaa ohjeistuksia sen jäsenmaille. FATF:n ohjeistusten avulla pyritään estämään laitonta toimintaa ja siitä aiheutuvaa haittaa yhteiskunnalle. FATF-standardien avulla pyritään myös estämään maailmanlaajuisesti toimivaa järjestäytyntä rikollisuutta, korruptiota ja terrorismia. FATF valvoo eri valtioiden onnistumista rahanpesun vastaisissa toimitissa.

Rahanpesu on rikoslain mukaan rangaistava teko. Rahanpesu tarkoittaa sellaista toimintaa, jossa rikoksen avulla hankitut varat pyritään kierrättämään laillisen maksujärjestelmän läpi. Rahanpesu alkaa esirikoksesta, jonka avulla liikaista rahaa tuotetaan ja josta syntyy taloudellista hyötyä sen tekijälle. Rahanpesu on kolmiosainen prosessi, johon kuuluvat: sijoittaminen, häivyttäminen ja palauttaminen. Sijoittamisella tarkoitetaan rikollisen rahan sijoittamista lailliseen rahoitusjärjestelmään. Häivyttämisen tavoitteena on varojen alkuperän häivyttäminen ja palauttamisvaiheessa kierrätetty rikoshyöty palautetaan takaisin laillille markkinoille. Yleisin rahanpesun tavoista on pestä käteistä rahaa, sillä sitä

käyttämällä anonyymisyys ja rahan alkuperä säilyvät salassa helpommin. Laitonta käteisrahaa talletetaan usein tekijöiden henkilökohtaisille tileille tai varoja pyritään pesemään laittoman tai laillisen liiketoiminnan yhteydessä.

Terrorismia on kaikenlaisten terroritekojen valmistelu tai niiden rahoittaminen sekä terroristiryhmien tukeminen. Terrorismin rahoittaminen on laillista tai laitonta alkuperää olevien varojen keräämistä tai hankkimista terroristiseen tarkoitukseen. Terrorismin rahoittamisen vaiheita ovat varojen kerääminen, siirtäminen ja niiden käyttäminen. Terrorismia voidaan rahoittaa myös lahjoituksilla, laillisilla etuuksilla tai avustuksilla.

Henkilölle tai yhteisöille voidaan kohdistaa varojen jäädytys siitä annetun lain varojen jäädyttäminen terrorismin torjumiseksi mukaan. Terrorismin torjunnan ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi voidaan määrätä myös pakotteita, jotka rajoittavat taloudellisia oikeuksia. Henkilöt, jotka rahoittavat politiikkaa, jossa vastustetaan pakotteita, valitaan pakotteiden kohdelistalle. Näiden henkilöiden omaisuus tulee jäädyttää, eikä heidän kanssaan tule suorittaa liiketoimintaa. Kansainvälisten finanssipakotteiden käyttö on lisääntynyt viime vuosina Venäjän suorittaman Krimin niemimaan miehityksen seurauksena vuonna 2014 sekä Venäjän käynnistettyä sodan Ukrainaa vastaan 24.2.2022.

Uskotaan, että rahanpesun valvontaan liittyviä toimenpiteitä tullaan lisäämään entisestään tulevaisuudessa, mikä lisää myös viranomaisten kiinnostusta yhteiskunnallisen toiminnan kehittämisestä. Tulevaisuudessa tekoälyä voidaan hyödyntää rahanpesun estämisessä ja siihen liittyvän varsinaisen rikoksen selvittämisessä. Myös valvonnan automatisoitumisen kautta ollaan lähempänä tilannetta, jossa eri tietojärjestelmät tukevat toisiaan ja varmistavat toistensa toiminnan.

Ilmoitusvelvollisen tulee luoda jokaisesta asiakkaasta omia riskiarvioita, joiden pohjalta asiakkaiden toimia seurataan. Kansallisella riskillä tähdätään yksilöittäin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä. Riskiarvion laadinnassa ilmoitusvelvollisen tulee huomioida toimintansa luonne, koko ja laajuus. Lisäksi

on oltava rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja hallitsemiseksi tarpeeksi kattavat toimintaperiaatteet, menettelytavat sekä valvontatoimet. Riskiarvion tavoitteena on auttaa ilmoitusvelvollista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamisessa ja ymmärtämisessä omassa toiminnassaan. Ilmoitusvelvollinen on vastuussa itse riskiarvion määrittelemisestä, mutta riskiarvio ei saa olla ristiriidassa asiakkaan tuntemistoimenpiteiden kanssa. Riskityyppejä on neljä ja niiden mukaan voidaan analysoida riskin laajuus. Mitä korkeampi riskityyppi on, sitä hälyttävämpänä riskiä on pidettävä.

10.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen ja opettavainen. Aiheesta kirjoittaminen oli innostavaa, sillä aihe oli ajankohtainen ja mielenkiintoinen myös työuran kannalta. Uskomme opinnäytetyömme olevan hyödyllinen ja vastaavan kysymykseen, miksi asiakas pitää tuntea pankki- ja vakuutusosalalla.

Teoriaosuuden tueksi toteutimme haastattelun ja analysoimme kahta oikeustapausta ja yhtä asiakkaan tuntemista koskevaa velvoitteen laiminlyöntiä. Tapaukset liittyivät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvän sääntelyn laiminlyömiseen sekä riskienhallintaa koskevien vaatimusten laiminlyömiseen. Lähteinä käytimme pääosin lakeja, säädöksiä, viranomaisten verkkosivuja, ammattikirjallisuutta, lehtiartikkeleita, pankkien ja vakuutusyhtiöiden verkkosivuja, vuosikertomuksia ja raportteja.

10.3 Itsearviointi

Kokonaisuudessaan opinnäytetyö sujui mielestämme hyvin. Meillä oli riittävästi aikaa laatia opinnäytetyötä. Työmme aihe oli mielenkiintoinen, jonka vuoksi motivaatio tehdä työtä koko prosessin ajan pysyi yllä. Haasteena oli päättää mistä kohdasta työtä lähdetään kirjoittamaan, mutta alkuun päästyä työn kirjoittaminen alkoi sujua moitteitta ja pysyimme aikataulussa. Mielestämme pysyimme hyvin alkuperäisessä suunnitelmassa, lukuun ottamatta pieniä muutoksia sekä lisäyksiä työn edetessä.

Haasteena oli työn rajaaminen, sillä aiheesta olisi saanut kirjoitettua laajemmin. Työn aiheesta oli tärkeää saada luotua informatiivinen tietopaketti. Opin-
näytetyö rajattiin vastaamaan kahteen pääkysymykseen ja viiteen lisäkysymyk-
seen, joihin onnistuimme mielestämme vastaamaan.

Lähteet

Aluehallintovirasto a. Aluehallintovirastot. <https://avi.fi/aluehallintovirastot>. Viitattu 2.11.2022.

Aluehallintovirasto b. Rahanpesulain valvonta. <https://avi.fi/asioi/yritys-tai-yhteiso/valvonta-ja-kantelut/raha-ja-omaisuus/rahanpesulain-valvonta>. Viitattu 16.11.2022.

Aluehallintovirasto 2021. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Ohje ilmoitusvelvollisille. <https://avi.fi/documents/25266232/60926372/Rahanpesun+ja+terrorismin+rahoittamisen+est%C3%A4minen+-ohje.pdf/4f2798b3-4ad5-26b1-ce6a-b900f7060a5c?t=1623242533332>. Viitattu 5.3.2023.

AML Compliance Officer 2023. Helsinki. Haastattelu 16.3.2023.

Andérsen, Atso 2020. Rahanpesun estäminen. Alma Talent, Helsinki.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/843.

Eurooppa-neuvosto 2022. EU:n vastaus Venäjän hyökkäykseen Ukrainaan. Päivitetty 21.12.2022. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-response-ukraine-invasion/>. Viitattu 11.1.2023.

FATF a. Finland. <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/detail/Finland.html>. Viitattu 18.1.2023.

FATF b. History of the fatf. <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/history-of-the-fatf.html>. Viitattu 4.4.2023.

FATF c. Who we are. <https://www.fatf-gafi.org/about/whoweare/#d.en.11232>. Viitattu 23.11.2022.

Fennia. Henkilötietojen käsittely Fennia-konsernissa. <https://www.fennia.fi/tietosuoja-ja-kayttoehdot/henkilotietojen-kasittely>. Viitattu 16.1.2023.

Finanssiala 2022. Venäjän sotatoimet. Päivitetty 11.5.2022. <https://www.finanssiala.fi/aiheet/venajan-sotatoimet/#/>. Viitattu 18.1.2023.

Finanssivalvonta 2020. Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen. Päivitetty 28.2.2020. <https://www.finanssivalvonta.fi/kuluttajansuoja/asiakkaan-tunnistaminen-ja-tunteminen/>. Viitattu 27.10.2022.

Finanssivalvonta 2022a. Finanssivalvonta kehottaa varmistamaan pakotteiden noudattamista koskevien ohjeiden ja järjestelmien ajantasaisuuden. Päivitetty 24.3.2022. <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2022/finanssivalvonta-kehottaa-varmistamaan-pakotteiden-noudattamista-koskevien-ohjeiden-ja-jarjestelmien-ajantasaisuuden/>. Viitattu 18.1.2023.

Finanssivalvonta 2019. Finanssivalvonta on määrännyt seuraamusmaksun S-Pankki Oy:lle sekä antanut julkisen varoituksen FIM Varainhoito Oy:lle laiminlyönneistä asiakkaan tuntemisessa. Tiedote 18.12.2019. <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/lehdistotiedotteet/2019/finanssivalvonta-on-maarannyt-seuraamusmaksun-s-pankki-oylle-seka-antanut-julkisen-varoituk-sen-fim-varainhoito-oylle-laiminlyonneista-asiakkaan-tuntemisessa2/>. Viitattu 5.2.2023.

Finanssivalvonta 2022b. Hallinnolliset seuraamukset. Päivitetty 7.4.2022. <https://www.finanssivalvonta.fi/finanssivalvonta/toimivalta-ja-rahoitus/toimivalta/hallinnolliset-seuraamukset/>. Viitattu 16.11.2022.

Finanssivalvonta a. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/>. Viitattu 25.1.2023.

Finanssivalvonta 2023. Riskiarvio. Päivitetty 7.2.2023. <https://www.finanssivalvonta.fi/paaomamarkkinat/rahanpesun-estaminen/riskiarvio/>. Viitattu 4.3.2023.

Finanssivalvonta b. Tietoa Finanssivalvonnasta. <https://www.finanssivalvonta.fi/finanssivalvonta>. Viitattu 2.11.2022.

Finanssivalvonta 2018. Toimivalta ja valtuudet. Päivitetty 12.9.2018. <https://www.finanssivalvonta.fi/finanssivalvonta/toimivalta-ja-rahoitus/toimivalta/>. Viitattu 16.11.2022.

Finas 2019. Arviointiperiaatteet riskiperusteiselle arvioinnille. https://www.finas.fi/Tiedostot%201/Julkaisut/finas_A13_Periaatteet_riskiperusteiselle_arvioinnille.pdf. Viitattu 5.3.2023.

Finnvera 2017. Asiakkaan tunteminen on kaikkien etu vientikaupassa. <https://www.finnvera.fi/finnvera/uutishuone/artikkelit/asiakkaan-tunteminen-on-kaikkien-etu-vientikaupassa>. Viitattu 3.12.2022.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja Finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 236/2021 vp) täydentämisestä. Hallituksen esitys HE 323/2022. <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/2022/20220323>. Viitattu 21.12.2022.

Head of Business Risk Management 2023. Helsinki. Haastattelu 6.3.2023.

Head of Sales Service 2023. Espoo. Haastattelu 7.3.2023.

Hyttinen, Tatu 2021. Rahanpesu ja rikosvastuu. Teoria ja käytäntö. Alma Talent, Helsinki.

Insurance Agent 2023. Turku. Haastattelu 9.3.2023.

Isoaho, Essi & Kaski, Ida-Ellen 2021. Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2021. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:17. Valtiovarainministeriö, Helsinki. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163051/VM_2021_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 22.11.2022.

Juutilainen, Ville & Pehkonen, Kati & Kurki, Riikka 2019. Starttirahaa pyhään sotaan. Yle 1.4.2019. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/04/01/talousrikoksia-hyvauskoisten-lahjoituksia-pikavippeja-nain-terrorismia>. Viitattu 18.1.2023.

Keskusrikospoliisi 2021a. Rahanpesuindikaattorit 2021. <https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/Rahanpesuindikaattorit-2021.pdf>. Viitattu 12.12.2022.

Keskusrikospoliisi 2018. Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä X - Törkeät rahanpesutuomiot käräjäoikeuksissa 2017 ja 2018. <https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/Rahanpesurikokset-oikeusk%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6ss%C3%A4-2017-2018++T%C3%B6rke%C3%A4t+rahanpesutuomiot+k%C3%A4r%C3%A4j%C3%A4oikeuksissa+2017+ja+2018.pdf/37927f4a-53b9-7574-ef21-e81e86cff9fb/Rahanpesurikokset-oikeusk%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6ss%C3%A4-2017-2018++T%C3%B6rke%C3%A4t+rahanpesutuomiot+k%C3%A4r%C3%A4j%C3%A4oikeuksissa+2017+ja+2018.pdf?t=1632126684820>. Viitattu 15.2.2023.

Keskusrikospoliisi 2021b. Vuosikertomus. Rahanpesun selvittelykeskus 2021. <https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/Vuosikertomus-Rahanpesun-selvittelykeskus-2021.pdf/0772e42d-776d-992c-96cc-3a22d3e0f365/Vuosikertomus-Rahanpesun-selvittelykeskus-2021.pdf?t=1654673945126>. Viitattu 23.11.2022.

Laki Finanssivalvonnasta 19.12.2008/878.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 28.6.2017/444.

Lexia 2018. Uusi kansallinen tietosuojalaki tarkentaa henkilötietojen käsittelyyn liittyviä velvoitteita. <https://www.lexia.fi/fi/uusi-kansallinen-tietosuojalaki/>. Viitattu 27.10.2022.

Niemeläinen, Johannes 2015. Muista kaksi asiaa, kun keskität pankki- ja vakuutuspalveluja. Päivitetty 27.1.2015. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000001863627.html>. Viitattu 4.3.2023.

Nordea. Asiakkaan tunteminen – miksi pankki kysyy? <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/tule-asiakkaaksi/asiakkaan-tunteminen.html>. Viitattu 16.1.2023.

Northcrypto. Mikä on lohkoketju? <https://www.northcrypto.com/fi/about/blockchain>. Viitattu 5.2.2023.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uud. painos. Sanoma Pro, Helsinki.

OP a. Asiakkaan tunteminen. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/asiakkaan-tunteminen>. Viitattu 16.1.2023.

OP b. Kansainväliset pakotteet. <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/asiakkaan-tunteminen/kansainvaliset-pakotteet>. Viitattu 18.1.2023.

Poliisi. Rahanpesu. <https://poliisi.fi/rahanpesu>. Viitattu 23.11.2022.

Pop Vakuutus. POP Vakuutus on POP Pankkien omistama vakuutusyhtiö. <https://www.popvakuutus.fi/yritys/pop-pankki-ryhma>. Viitattu 4.3.2023.

Rahanpesu.fi. Lainsäädäntö – rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. <https://rahanpesu.fi/lainsaadanto>. Viitattu 22.11.2022.

Sas. Rahanpesun torjunta - mitä se on ja miksi sillä on merkitystä. https://www.sas.com/fi_fi/insights/fraud/anti-money-laundering.html. Viitattu 5.3.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Lakisääteiset vahinkovakuutukset. <https://stm.fi/vahinkovakuutukset>. Viitattu 16.1.2023.

Tietosuojalaki 5.12.2018/1050.

Tietosuojavaltuutetun toimisto. Usein kysyttyä EU:n tietosuojasetuksesta. <https://tietosuoja.fi/gdpr>. Viitattu 3.12.2022.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud. painos. Tammi, Helsinki.

Vakuutusopimuslaki 28.6.1994/543.

Vakuutusyhtiölaki 18.7.2008/521.

Valtioneuvosto 2022. Lainmuutokset tehostavat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä. <https://valtioneuvosto.fi/-/10623/lainmuutokset-tehostavat-rahampesun-ja-terrorismin-rahoittamisen-estamista>. Viitattu 21.11.2022.

Valtiovarainministeriö 2022. Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskuksen puolivuosisikatsaus on julkaistu. Uutinen 29.7.2022. <https://vm.fi/-/46317582/keskusrikospoliisin-rahampesun-selvittelykeskuksen-puolivuosisikatsaus-on-julkaistu>. Viitattu 23.11.2022.

Haastattelukysymykset

Asiakkaan tunnistaminen

1. Miten yhtiössänne toteutetaan asiakkaan tuntemista konttorilla ja miten sähköisesti? Eroavatko toimintatavat konkreettisesti toisistaan?
2. Miten vanhemman sukupolven edustajat otetaan huomioon sähköisen tuntemisen lisääntyttyä? Esimerkiksi tilanteessa, jossa asiakkaalla ei ole sähköisiä työvälineitä eikä konttoria kotipaikkakunnallaan.
3. Millaisia haasteita sähköinen todentaminen tuo, kun asiakkaat ohjataan verkkoon ja konttorit vähenevät?